

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Vývoj americké zahraniční politiky vůči Vietnamu (od
obnovení diplomatických vztahů po roce 1994)**

Binh Le Thanh

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a britsko-americká studia

Bakalářská práce

**Vývoj americké zahraniční politiky vůči Vietnamu (od
obnovení diplomatických vztahů v roce 1994)**

Binh Le Thanh

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016

.....

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Pavlu Hlaváčkovi, PhD. za odborné vedení, věcné připomínky, rady a vstřícnost v průběhu zpracování této bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	10
2. Neorealismus.....	14
2.1 Teorie rovnováhy hrozeb	16
3. Koncept aliance	17
3.1 Vznik aliancí.....	17
3.2 Vyvažování nebo přitakání (<i>Balancing</i> nebo <i>Bandwagoning</i>).....	18
3.3 Unipolarita: jaké mají státy možnosti?	19
4. Americko-vietnamské vztahy	21
4.1 Ekonomické partnerství.....	21
4.2 Diplomatické vazby.....	24
4.2.1 Problematika lidských práv	30
4.3 Vojenská kooperace	31
5. Čínsko-vietnamské vztahy	34
5.1 Problematika Jihočínské moře	35
5.2 Přímá angažovanost a politika ústupku.....	37
5.3 Ekonomická provázanost.....	40
6. Analýza americko-vietnamských vztahů dle Waltovy teorie hrozeb	40
7. Závěr	44
8. Seznam použité literatury:	48
9. Resumé	53
10. Přílohy.....	54
10.1 Příloha 1.....	54
10.2 Příloha 2.....	55
10.3 Příloha 3.....	56
10.4 Příloha 4.....	57

Seznam použitých zkratk:

ASEAN- Sdružení národů jihovýchodní Asie

BTA- Bilaterální obchodní spolupráce

EEZ- Exkluzivní ekonomická zóna

HYSE 981- Čínská ropná plošina

IMET- Mezinárodní vojenské vzdělávání a příprava

NEA- Nebojové námořní cvičení

TPP- Trans-pacifické partnerství

UNCLOS- Úmluva Organizace spojených národů o mořském právu

WTO- Světová obchodní organizace

1. Úvod

Aktéři v oblasti mezinárodních vztahů vytvářejí mezi sebou různé úrovně spolupráce, které jsou vyjádřené v bilaterálních či multilaterálních smlouvách. Jedním z nejvlivnějších státních aktérů v mezinárodním prostředí jsou Spojené státy americké. USA, které jsou brány jako světová mocnost, má s ostatními státy různorodé vztahy. Americko-vietnamské vztahy jsou však poněkud zvláštním „poutem“ na poli mezinárodních vztahů, zejména když si vezmeme v potaz jejich poměrně nedávnou a velmi složitou historii. Mezi oběma státními útvary docházelo také v odlišné ideologii, které trvají až po současnost. Na jedné straně stojí Vietnamská socialistická republika (VSR), která reprezentuje komunismus (v současné době se však jedná o mírnější verzi komunismu), na straně druhé americká neochvějná víra a představa o nezlomné demokracii. Vietnam je však v ohrožení svého severního souseda, komunistickou Čínou. Spojené státy se po Vietnamské válce snažily navázat kontakty s Vietnamskou socialistickou republikou, avšak ne zcela úspěšně. Přesto se do roku 1994 podařilo uskutečnit několik výhodných akcí, které určili směr do budoucna a za lepšími vztahy mezi oběma státy.

Vztahy mezi oběma státními aktéry se nicméně v průběžích několika desetiletí neustále rozvíjel a přeměňoval. Záleželo na mnoha faktorech (například ekonomických), které vlády obou zemí někdy spojovaly, jindy zase rozdělovaly. Americko-vietnamský vztah nicméně není založen pouze na ekonomické spolupráci. V posledních letech se VSR a USA sblížují i po diplomatické a vojenské stránce, tj. budování vojenského partnerství (například za pomoci společných vojenských cvičení) a oficiálních návštěv nejvyšších představitelů obou zemí. Spojené státy americké se v jednotlivých obdobích od roku 1994 intenzivně zapojují do dění nejen ve Vietnamu, ale v celém regionu jihovýchodní Asie. Americká vláda ve Washingtonu si je velmi dobře vědoma ekonomického potenciálu VSR, ale i celé této asijské části. V posledních desetiletích se USA snaží vybudovat síť obchodní poboček, které dokáže oživit celý region, například tím, že se vytvoří dostatek pracovních míst, nejen pro samotné občany Vietnamu ale i pro občany Spojených států. V roce 1995, zahájil tehdejší americký prezident Bill Clinton tzv. normalizaci vztahů mezi Spojenými státy americkými a Vietnamskou socialistickou republikou, tedy mezi dvěma státy, které

v nedávné době byly považovány za nepřátele. Americko-vietnamská spolupráce byla zpočátku zaměřena převážně na ekonomické partnerství. Prezident Bill Clinton ve svém prohlášení uvedl, že normalizace vztahů se Spojenými státy pomůže Vietnamu stát se svobodnou a pokojnou zemí ve stabilizovaném asijském regionu. Rok 1995 je také klíčový z důvodu, že bývalý protivníci dokázali navázat diplomatické vztahy a otevřít svá velvyslanectví ve Washingtonu, respektive v Hanoji.

Mým hlavním cílem v této práci bude analyzovat, jak se od navázání diplomatických vztahů postupně měnily americko-vietnamské vztahy nejen na diplomatické úrovni. Zaměřil jsem se především na důležitá období, která určovala jejich vztah a směr do budoucna. Další věcí, kterou bych rád ve své práci zmínil je pozice Číny, která díky svému postavení hegemonu v jihovýchodní Asii ovlivňovala spolupráci mezi USA a VSR. Čínská lidová republika (ČLR) si hlavně nárokuje téměř celou oblast Jihočínského moře (tzv. *The Nine-dash line*), kde svou rozpínavostí ohrožuje nejen námořní cesty pro obchod, ale i suverenitu místních států, včetně Vietnamu.

Můj výzkum se zaměří na otázku, která zní: může oteplení vztahů mezi Spojenými státy a Vietnamem vyústit ve vojenskou alianci? Pro zodpovězení této otázky jsem odpovídal za pomoci neorealistickej teorie (teorie rovnováhy hrozeb od Stephena M. Walta a s ní spojený koncept aliancí) a pohledu. Vietnam hledá vhodného spojence, který by dokázal vyvážit či zastražit existující čínskou hrozbu ohrožující vietnamskou národní suverenitu. Na druhou stranu, VSR je poněkud nerozhodná země. Vietnam se stal jedním z největších importérů vojenského materiálu, které kupuje také od USA. I díky společnému zájmu společně organizují různá námořní cvičení, která mají za úkol odradit čínskou rozpínavost v regionu. Zároveň se však zdráhá podepisovat jakékoli smlouvy či pakty se Spojenými státy americkými, protože Vietnam a Čínu můžeme označit za „bratry“, které spojuje kulturní, ideologická a ekonomická provázanost.

Bakalářská práce je rozdělena do jednotlivých kapitol a podkapitol, které se zaměřují na vztahy mezi Spojenými státy a Vietnamem v různých obdobích od roku 1994. Primárně se soustřeďují na stádia americko-vietnamských vztahů, také analyzují

negativní vliv Číny na tento vztah a absenci jakékoliv vojenské bilaterální smlouvy mezi USA a VSR. Co je však důležité, za pomoci teorie rovnováhy hrozeb a konceptu aliancí se snažím zjistit, zda je vůbec možné vytvořit vojenskou alianci mezi Spojenými státy americkými a Vietnamskou socialistickou republikou. V první části práce (teoretické části) jsem využil koncept neorealismu. Tuto teorii mezinárodních vztahů lze považovat za jednu z nevlivnějších. Ačkoliv je neorealismus ovlivňován klasickým realismem, tak díky svým specifickým rysům lze spíše hovořit o samostatné teorii. Pro mou práci jsem zvolil neorealistickeho (defenzivního) představitele Stephena M. Walta a jeho teorii rovnováhy hrozeb (anglicky *Balance of Threat theory*). Teorie se zaměřuje na vyrovnávání hrozeb a hledá způsoby, jak konkrétní hrozbu vyvážit. Walt identifikoval dvě možné strategie: 1) vyvažování (anglicky *balancing*) a přitakání/ustoupení, tj. přidání se na stranu silnějšího (anglicky *bandwagoning*). Je to v podstatě opak k teorii rovnováhy síly, protože ta řeší pouze úroveň hrozeb. Naopak, Walt svou teorii rozšířil o další faktory (celková moc státu, vzdálenost, ofenzivní kapacity a ofenzivní záměry). V podkapitole popisují tvorbu aliancí, a jaké mají státy možnosti v současném světě, protože teorie rovnováhy hrozeb úzce souvisí právě s aliančním konceptem.

Ve druhé části (analytické) jsem se zaměřil na důležité události americko-vietnamských vztahů. V první podkapitole jsem se snažil popsat jejich ekonomické partnerství, protože pro obě země je ekonomická položka důležitá (hlavně pro VSR). Vietnamu se otevřela možnost díky Spojeným státům i za pomoci trans-pacifického partnerství (*Trans-Pacific Partnership*) vstoupit do mezinárodní ekonomické integrace. Díky této spolupráci může Vietnam vzdorovat asertivnímu chování ze strany Číny a zároveň se nemusí neustále spoléhat na čínskou ekonomiku. TPP však není jediným ekonomickým partnerstvím v americko-vietnamském vztahu. Vietnam je i díky USA členem WTO (*World Trade Organization*) nebo mezi sebou mají podepsanou bilaterální obchodní smlouvu (*Bilateral Trade Agreement/BTA*). Ve druhé podkapitole jsem se zaměřil na diplomatické vztahy. V této části jsem se soustředil na důležité události, které více prohloubily vztah mezi USA a VSR. Například strategické partnerství podepsané v roce 2013 americkým prezidentem Barackem Obamou a vietnamským (již bývalým) prezidentem Truong Tân Sangem.

Ve třetí podkapitole jsem uvedl vojenské vazby, protože hlavním důvodem byla zvýšená obava Vietnamu z rostoucího čínského vlivu v Jihočínském moři. USA a VSR spustili několik programů, kde jedním z cílů je také budování důvěry mezi oběma zeměmi.

Třetí kapitolu jsem věnoval čínsko-vietnamským vztahům. Tato část je taktéž důležitá, protože Čína svým asertivním chováním tlačí Vietnam ke Spojeným státům. Nicméně, je pravděpodobné, že VSR (i přes, například, incident z roku 2014, kdy se čínská vláda rozhodla vybudovat ropnou plošinu ve vietnamských vodách v Jihočínském moři) nebude chtít riskovat dobré vztahy s ČLR. Jedním z důvodů je, že Čína je sousední stát (tedy je vzdálenostně blízká země) a pro Vietnam obchodním partnerem číslo jedna. Důležité však je, že obě asijské země spojuje komunistická ideologie a kulturní provázanost, na kterou se Vietnam odkazuje. Otázkou je pokud by padl komunismus v Číně, jestli by ho Vietnam následoval.

Čtvrtou kapitolu jsem věnoval aplikaci teorie rovnováhy hrozeb na americko-vietnamský vztah. Díky Waltově teorii jsem se zaměřil na zodpovězení mé hlavní otázky, jestli existuje možnost vytvoření americko-vietnamské vojenské aliance. Problémem však je, že taková aliance mezi oběma státy v současné době neexistuje, protože se Vietnam snaží balancovat mezi USA a ČLR. V závěru jsem se pokusil nastínit budoucí vztahy mezi USA a VSR, které jsou na správné „cestě“. V tomto projektu jsem, s ohledem na oblast zkoumání, čerpal převážně z anglicky psaných zdrojů. Využíval jsem většinou internetové zdroje, protože zadaná bakalářská práce se řadí mezi novodobé téma. Projekt je převážně psaný z amerického pohledu, ale též jsem využil svoji výhodu v podobě mateřského jazyku (vietnamštiny), abych seznámil čtenáře s problematikou z druhé strany.

Teoretická část

2. Neorealismus

Neorealismus – nebo také strukturální realismus – je jeden z teoretických proudů realistické teorie mezinárodních vztahů. Obecně bývá její „zrod“ připisován Kennethu Waltzovi a jeho knize *Teorie mezinárodní politiky* z roku 1979. Ze začátku vycházel z klasického realismu, ale později se proti němu kriticky vymezoval. Jeho kritika zvláště směřovala proti „redukcionistickému“ pohledu realistů na svět. Realisté totiž zkoumají pouze vlivy dopadu jednotek (tj. států) na mezinárodní systém, Waltz naopak tvrdil, že konkrétně mezinárodní systém ovlivňuje chování jednotek (Kolman 2005: 64).

Neorealismus předpokládá, že jednotky se budou snažit odrazit potencionální hrozby tím, že ji budou vyvažovat a to prostřednictvím vojenské mobilizace a aliancí, protože se obávají moci silnějších států. Mimoto, jednotlivé státy si také „střeží“ svou moc a suverenitu. Pojem neorealismus zahrnuje všechny strukturálně-realistické teorie. Existuje určitý rozdíl mezi klasickým realismem od Hanse Morgentaua a Edwarda Carra a neorealistickým pohledem Kennetha Waltze. Sám Waltz vysvětluje mezinárodní politiku za pomoci tří základních proměnných mezinárodního systému: 1) princip organizace systému (hierchistický a anarchistický), 2) specifické funkce jednotek, 3) šíření mocenských schopností (Beneš 2009: 32).

Při pohledu na obsah těchto tří principů si musíme uvědomit, že mezinárodní systém je vždy anarchistický, což znamená, že v systému chybí jakákoli nadřazená autorita a jednotlivé státní jednotky své chování regulují a vedou je proti sobě navzájem. Zásadním významem (na rozdíl od klasického realismu) je, že tento princip nutí státy vykonávat zcela stejnou základní funkci, bez ohledu na to, zda mají pro takovou činnost potenciál či nikoli (Pšeja 2005: 7).

Co se týče povahy jednotek, jsou v systému identické, protože charakter mezinárodního prostředí nutí jednotky chovat se stejně. Státy v mezinárodním systému jsou formovány tak, že z funkčního hlediska jsou si velmi podobné. Všichni jsou tedy nuceni usilovat o přežití a snaží se zachovat svoji vlastní bezpečnost. Státy si také

uvědomují, že jakýkoli neuvážený krok v anarchistickém prostředí se trestá. Díky tomu, že státy „žijí“ v anarchistickém prostředí, nutí je to počítat s tou nejhorší variantou, tj. každá jednotka má vůči ostatním ty nejhorší úmysly (Kolman 2005: 66). Nicméně, i přesto, že jsou státy z funkčního hlediska podobné, tak se od sebe výrazně liší (mají odlišné schopnosti, jak funkce vykonávat). Distribuce moci je v mezinárodním prostředí nerovnoměrná, neustále se mění, přesouvá se mezi jednotlivými jednotkami. Pro každý konkrétní stát je tedy důležité postavení, které má v systému (Pšeja 2005: 7).

Neorealismus Kennetha Waltze, bere vždy stát jako základní jednotku mezinárodního systému a hlavního aktéra, který má k dispozici určitý mocenský monopol a může určovat existenci a jednání ostatních států. Aktéři se snaží udržet svoji pozici v systému dvěma způsoby: 1) zbrojením a zvětšováním svých vojenských kapacit, 2) budováním koalic či aliancí. Tato strategie je převážně defenzivní, protože státy hledají v systému kapacity, které by jim pomohly ve vyvažování (Beneš 2009: 33).

Na Kennetha Waltze přímo navazuje zástupce ofenzivního realismu John Mearsheimer a představitel defenzivního realismu Stephen M. Walt s jeho teorií rovnováhy hrozeb. Mearsheimer ve svém konceptu navazuje na Waltzův podklad. Předpokládá, že státy v první řadě usilují o své vlastní přežití, mluvíme tedy o bezpečnosti. Chování aktérů nevyvozuje z lidské povahy, ale z charakteru mezinárodního systému. Nicméně, i přesto, že Mearsheimer a Waltz spolu sdílejí stejná východiska, liší se v závěrech svých výroků.

Waltz tvrdí (a ostatní zástupci defenzivního realismu), že mezinárodní anarchistický systém nabádá státy k přijetí defenzivní strategie. To znamená, že hlavní taktikou pro přežití bude udržení vlastní mocenské pozice, zachování rovnováhy moci a zabránění vzestupu hegemonu. Ofenzivní realismus naopak tvrdí, že neoptimálnější strategií pro přežití je agresivní maximalizování vlastní moci. Jinými slovy, místo toho, aby se zbránilo vzestupu hegemonu, je lepší se tím hegemonem stát. Pro Mearsheimera není rovnováha moci dlouhodobá a nezaručí bezpečnost, to může poskytnout pouze hegemonie (Beneš 2009: 34).

2.1 Teorie rovnováhy hrozeb

Jedním z autorů, který přímo navazoval na Kennetha Waltze, je další alianční teoretik, Stephen M. Walt a jeho teorie rovnováhy hrozeb (anglicky *Balance of Threat theory*). Tato teorie slouží ke zpřesnění klasického Waltzova přístupu. Walt použil svoji teorii poprvé ve svém článku z roku 1987 *The Origins of Alliances*. Ve svých začátcích se zaměřovala na vyvažování (anglicky *balance*) a přitakání/ustoupení (anglicky *bandwagon*). Walt se svou teorií postupně pracoval a průběžně se přestala zaměřovat jen na mocenské kapacity, jako jsou vojenské schopnosti, ale svou pozornost namířila i na hrozby jako takové. Stephen M. Walt tvrdí, že státy reagují na hrozby, ne na konkrétní moc států (Bock-Hennenberg 2013: 2).

Teorie rovnováhy hrozeb vznikla na základě nedostačující schopnosti vysvětlit alianční chování států. Navazuje na příliš úspornou neorealistickou teorii rovnováhy moci (*Balance of Power theory*). Rovnováhu moci můžeme definovat jako proces, kde státy vytvářejí určitou protiváhu, aby zajistily, že žádný stát nebude ovládat systém, nebo nenaruší rovnováhu mezi státy. Teorie rovnováhy moci se taktéž zaměřuje na formování aliancí a předpokládá, že se jednotlivé státy spojí proti dominantní mocnosti, bez ohledu na to, o koho jde (Nau 2006: 31).

Waltova teorie reaguje na nedostatečný a jednotvárný pohled na zkoumání aliancí a alianční chování států. Z pohledu Stephena Walta ji bylo nutné doplnit o další vysvětlující proměnné: tj. čtyři faktory, proti kterým musely státy čelit:

- 1) celková moc jiného státu (*aggregate power*)- tento pojem vychází z klasického pojetí teorie rovnováhy moci. V tomto případě jde o to, že čím má stát větší zdroje (vojenské, ekonomické, lidské), tím větší hrozbu pro ostatní představuje.
- 2) vzdálenost (*proximity*)- v případě, že je hrozba co do vzdálenosti blízká, stát se cítí ohrožen a je svolnějši k vytváření aliancí proti dané hrozbě. Zároveň, vzdálenější stát je ochoten spojit se s hrozbou, pokud má v ohroženém regionu své vlastní mocenské zájmy.
- 3) útočná kapacita (*offensive capability*)- státy, které disponují velkou útočnou kapacitou, jsou mnohem nebezpečnější, než ty státy, jejichž

ozbrojené síly jsou do značné míry vhodné jen pro obranu vlastního území. Slabší státy jsou pod vlivem silnějšího donuceny spolupracovat, dochází tedy k přitakávání (*bandwagoning*) z donucení.

- 4) útočné záměry (*offensive intentions*)- agresivní aktéři mohou svým počínáním přimět ostatní aktéry, aby se proti nim spojili v rámci zachování rovnováhy (Walt 1985: 9–12).

Tyto čtyři faktory pak dohromady dávají podobu „hrozby.“ Walt, na rozdíl od Waltze tvrdil, že státy mají tendenci hrozbu vyvažovat, samotná moc nestačí. Dle autora je tato varianta v mezinárodních vztazích častější, protože ne vždy lze odhalit skutečné úmysly protivníka. V případech agresivních záměrů konkrétního státu je volba vyvažovat hrozbu v rámci defenzivní aliance mnohem obezřetnější než se s ním spojit. Dále se také domnívá, že největší nebezpečí a hrozby pochází hlavně od sousedních a okolních států (Walt 1987: 179–180).

3. Koncept aliance

3.1 Vznik aliancí

Jak již bylo řečeno, teorie rovnováhy hrozeb je úzce spjatá s budováním aliancí. Státy vytvářejí spojenectví či aliance, jejímž prostřednictvím vyvažují (*balancing*) proti hrozbě jiného státu. Walt počítal ještě s jednou strategií, kterou si mohou státy zvolit- přidat se na stranu státu, který představuje hlavní hrozbu (přitakáním/*bandwagoning*). Tyto dvě protikladné hypotézy představují rozdílné „světy“ a strategie (Walt 1985: 4–5).

Walt definuje aliance jako: *formální či neformální závazek zahrnující bezpečnostní spolupráci mezi dvěma nebo více státy*. Alianční partnerství rozšiřuje moc, bezpečnost a vliv každého člena. Nicméně, přesná definice, která je obsažena v různých aliancích se od sebe liší. Základním prvkem pro vytvoření konkrétní aliance je závazek pro vzájemnou podporu proti vnějším aktérům (Walt 2009:86).

3.2 Vyvažování nebo přitakání (*Balancing* nebo *Bandwagoning*)

Volba pro formu *vyvažování* je primární, protože státy mají větší možnosti a svobodu při výběru potencionálních spojenců. Stephen Walt tvrdil, že tato strategie je převládající ze dvou důvodů: 1) spojení s potencionálním hegemonelem by vystavil státy situaci, kdy by musely spoléhat na jeho shovívavost, tj. nejbezpečnější strategie je zabránit konkrétnímu státu, aby se stal hegemonelem, 2) spojení se slabšími státy zvyšuje vliv nových členů, protože slabší strana má větší důvody se podporovat. V opačném případě se vliv zase snižuje, slabé státy přispívají do aliance málo a ponechává je zranitelné vůči rozmarům jejich partnerů (Walt 1987: 18–19).

Stephen M. Walt identifikoval dva motivy přitakávání. V první řadě se může brát jako jakási forma „*appeasementu*“. Připojení k agresivnímu státu či koalici se konkrétní stát může vyhnout případnému útoku. Za druhé, státům se naskytne příležitost čerpat z úspěchů agresora a získat případné zisky z konfliktů. Tyto dva motivy jsou však zcela rozdílné. Státy si vyberou formu přitakávání kvůli *obranným* a *ofenzivním* důvodům. Existuje pak možnost, že dané jednotky, které se připojí na stranu silnějšího, si mohou ponechat autonomii nebo v případě vítězství získat teritorium (Walt 1985: 8).

Walt si uvědomoval, že přitakávání se pro slabé státy jeví jako pravděpodobnější volba. Jejich pozice byla či je zcela jiná, než u silnějších států. Je třeba si uvědomit, že slabé státy jsou na hrozby „citlivější“ a musí pečlivě zvažovat každé kroky. Každý špatný tah by mohl skončit jejich zničením. Také platí, že jejich míra přispění do potencionální aliance je omezená, protože nedisponují takovými kapacitami, jež by přinesly výhody pro ostatní členy. Na rozdíl od silných států, jejichž účast může změnit rovnováhu sil a přiklonit ji na stranu aliance, pocítují slabší státy neúspěch více než ty silnější. Navíc jsou více citlivé na hrozby regionální, proto mají větší tendenci se přidávat na stranu silnějších, ale také záleží na zdroji hrozeb. Pokud tím zdrojem je stejně silný stát, pokusí se ho vyvážit. Pokud však hrozbu představuje mocnost, je pravděpodobné, že se přidají na jeho stranu. Přitakávání také zpravidla nastává tehdy, kdy slabší státy nemají na výběr, jelikož už žádný potencionální spolek v systému nezbyl (Walt 1987: 29–31).

3.3 Unipolarita: jaké mají státy možnosti?

Státy podle Walta reagují jinak v době bipolarity a jinak v době unipolarity. Nicméně, autor sám vychází z toho, že žijeme v unipolárním světě a nabízí nám možnosti, jak mohou státy reagovat na hrozby.

Bipolarita se všeobecně pojí zejména s obdobím studené války. Tento systém určovaly hlavně Spojené státy americké a Sovětský svaz. V podmínkách bipolarity je, že světový politický systém bývá uspořádán kolem dvou mocenských center. V tomto případě víme, kdo je velmocí a kdo ne. V dobách studené války měly střední a slabé státy možnost postavit Washington a Moskvu proti sobě. V bipolárním světě měly slabší státy v podstatě dvě možnosti, jak vytvářet spojení: se Spojenými státy americkými nebo Sovětským svazem.

Unipolární systém je takový, kde se jeden stát snaží dosáhnout kontroly nad politickými zdroji v systému. Podle Walta má unipolární svět vliv na formování, protože nabízí větší volnost při výběru potencionálních spojenců a převažující mocí v tomto systému jsou Spojené státy. USA, jakožto unipolární mocnost, budou více nakloněni k těm státům, se kterými sdílejí podobné hodnoty či ideologie (například demokracie).

Sám autor se opírá o jiného teoretika, Williama Wolfortha, který argumentuje to, že unipolarita je stabilní systém. W. Wohlforth tvrdí, že unipolární hranice dosáhne vrcholu tehdy, kdy se jeden stát stane natolik silným, že proti-koalice nebude vůbec účinná. Nicméně, tento argument je dost dvojznačný. Problémem je nezcela jasně daná definice. Není jasné, kdy přesně taková situace může nastat. Existují dvě varianty: 1) buď bude stát mít víc jak 50 % zdrojů z celkového systému nebo 2) mocnost dosáhne bodu, kdy její kapacita je natolik velká, že by bylo těžké až téměř nemožné spojit všechny státy k vyvážení dominantního státu. V tomto případě musí unipolární svět vzít v potaz ohromnou americkou sílu, která může v klidu utvářet mezinárodní prostředí (Walt 2009: 91–92).

Taktéž neexistuje žádný konsensus, který by dokázal přesně vysvětlit dopady unipolarity na mezinárodní aliance. Najdeme zde mnoho teorií a dohadů. Důležité je si

uvědomit, že neorealisté berou stát jako hlavní jednotku v systému. Někteří autoři dokonce tvrdili, že unipolární svět přinese rozpad NATO a dalších studenoválečných aliancí. Jiní zase tvrdí, že by se ostatní mocnosti měli držet pohromadě v případě, že je Spojené státy americké natolik přerostou, že se stanou hrozbou pro ostatní. Avšak, v dnešní době je to vcelku těžké posoudit. Slabší státy například vyhledávají spojení se Spojenými státy na základě regionální hrozby, protože věří, že USA jsou jedinými aktéry, kteří dokážou vzdorovat či zastrašit konkrétní hrozbou (Walt 2009: 86–87).

Vyvstává zde otázka: jaké možnosti mají státy v unipolárním světě? Podle Walta má vliv na chování ostatních států celková distribuce moci i vzdálenost. Slabé státy mají tři možnosti v unipolárním světě: 1) spojení mezi sebou a zmírnit tak vliv unipolarity, 2) spojení se supervelmocí, za účelem podpory či zneužívání jejich síly pro vlastní zájmy, 3) stát se neutrálním (Walt 2009: 94).

Střední a menší státy budou mít nepatrný vliv, než to bylo v dobách bipolarity. Walt nabízí i jiná řešení, jak by mohly státy vytvářet aliance v unipolárním světě. Jedním z nich je možnost „tvrdého“ vyvažování (anglicky *hard balancing*). Unipolární svět předpokládá, že se státy zformují do aliancí za účelem rovnováhy moci vůči konkrétní mocnosti (Walt 2009: 100–101). Tato forma se zejména zaměřuje na sílu. To znamená, že se soustředí na celkový koncept vyvažování síly a slabší státy vyhledávají takovou koalici, která by mohla být natolik silná, že dokáže udržet dominantní mocnost „v šachu“, aniž by záleželo na politice, kterou propaguje (Walt 2009: 104).

„Tvrdé“ vyvažování nebude existovat, dokud bude stát či koalice přímo ohrožována jiným státem či koalicí. Pokud však bude agresivní mocnost geograficky příliš vzdálená (tudíž míra hrozby nebude vysoká) a nebude jevit žádné známky agrese vůči konkrétním státům, je nepravděpodobné, že by došlo k vyvažování (Walt 2009: 103).

Na druhou stranu, tato strategie neposkytuje takovou jistotu. Sílicí vojenská síla konkrétního státu donutí ostatní vlády jednat, tím že se snaží zmodernizovat vlastní vojenské kapacity, především prostřednictvím dvou opatření: 1) získávání moderních

technologií a zbraní od ostatních států a 2) rozvojem obranné politiky (Hiep 2013: 351).

Další strategií v unipolárním světě je „měkké“ vyvažování (anglicky *soft balancing*), která se zaměřuje přímo na specifickou politiku. Podle Walta přijímá současný koncept rovnováhy síly, ale také hledá způsob, jak dosáhnout lepších výsledků tím, že se spojuje s vyvažující koalicí, která je namířena proti nějaké specifické politice. Walt tuto strategii definoval jako vědomou koordinaci diplomatických jednání. Už z této krátké definice můžeme rozpoznat, že se bude zakládat na diplomatických aktivech, tj. ochrana státních zájmů jiným způsobem než za pomoci vojenských složek (Walt 2009: 104).

Strategie „měkkého“ vyvažování proti konkrétní mocnosti využívá dva směry: 1) co nejhlubší bilaterální vazby s hlavními mocnostmi a 2) efektivnější multilaterální smlouvy, které se zaměřují na specifickou agendu. Státy se snaží touto strategií využít svých vztahů s hlavními mocnostmi a změnit je ve smlouvy, které by jim dávaly určité výhody (Hiep 356–357).

Walt uvádí, že státy v unipolárním světě vytvářejí aliance a spojení v podstatě díky regionálnímu vyvažování. Pro většinu států je tato strategie velmi zásadní. Je to dáno tím, že většina hrozeb pochází z jejich geografického prostoru. Na první pohled se může zdát, že se jedná o přitakávání, jenže jde spíše o specifickou formu vyvažování, protože hrozba je zde konfrontována a vyvažována. (Walt 2009: 111). Regionální vyvažování je v podstatě jedinou motivací pro formování aliancí s unipolární velmocí. Ale vše záleží na ochotě států vytvářet spojení, geografické blízkosti a mít schopnost se navzájem podporovat (Walt 2009: 114).

4. Americko-vietnamské vztahy

4.1 Ekonomické partnerství

Ekonomické partnerství je jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují bilaterální vztahy mezi USA a VSR. Jedním z činitelů ekonomické spolupráce byla vietnamská reforma *Doi Moi* (1986), jež umožnila politiku volného trhu, decentralizaci

nebo změny v zahraničním uvažování. Spojené státy si byly velmi dobře vědomy ekonomického potenciálu Vietnamu (nejen VSR, ale celého regionu) a chtěly z ekonomického růstu profitovat. Důraz na ekonomický vztah není v americké zahraniční politice ničím novým. Současná obchodní politika Baracka Obamy z velké části navazuje na předešlé obchodní politiky Billa Clintona a George W. Bushe (Manyin 2012: 21).

První ekonomické kontakty proběhly po normalizaci (1995), kdy byly zahájeny složité rozhovory (téměř pětileté) mezi VSR a USA o podmínkách bilaterální obchodní smlouvy (*Bilateral Trade Agreement- BTA*). Tehdejší vietnamské elity se však neztotožňovali s jejím obsahem. Nakonec se vietnamští představitelé v roce 2000 rozhodli dohodu přijmout a v roce 2001 smlouva vešla v platnost¹ (Thayer 2015: 5). Jedná se o komplexní smlouvu, která zahrnuje obchod v různých sektorech nebo ochranu investic. Vietnamu se po platnosti smlouvy okamžitě otevřel americký trh pro vietnamské zboží (trh, který v té době představoval téměř jednu třetinu světového HDP). BTA se na začátku roku 2000 stala nejkomplexnější dohodou², kterou do té doby Vietnam podepsal (Embassy of the United States, neuvedeno). Bilaterální obchodní partnerství v roce 2014 přinesl nárůst exportu o 25 % a importu o 13,6 %. Zároveň se Spojené státy staly jedním z největších obchodních partnerů a sedmým největším investorem (v roce 2014 investovaly téměř 10 miliard dolarů z přímých zahraničních investic (FDI)) (Vietnam Pictorial 2015).

Vietnam pro Spojené státy představuje nadějný trh s 90 miliony obyvateli, z toho 40 % jsou ve věku pod 30 let. Pro americké investory a výrobce je VSR jedna z nejrychleji rostoucích ekonomik v jihovýchodní Asii. Také hraje důležitou roli v organizaci ASEAN (*Assosiation of South East Asia Nations*) a zároveň sdílí stejné strategické postupy v ekonomice jako Spojené státy. Díky otevíráním vietnamských trhů pro americké investice, má Vietnam možnost čelit čínským asertivním akcím v regionu. Americko-vietnamské kooperace má mimo jiné za cíl zajistit svobodné

¹ Smlouvu podepsal americký ambasador Zoellick a vietnamský ministr obchodu Vu Khoan

² VSR se též otevřela díky BTA možnost vstoupit do Světové obchodní organizace (*World Trade Organization/WTO*). Oficiální žádost podal už v roce 1995 a během roku 2006 se Vietnam snažil stát se plnohodnotným členem obchodní organizace. I s pomocí Spojených států se v roce 2007 oficiálně stal součástí WTO (Nguyen 2013).

plavby a volnost obchodu v oblasti Jihočínské moře (Nguyen 2015: 3). Očekává se však, že počet obyvatel ve Vietnamu během deseti let stoupne na sto milionů. To by znamenalo, že by se Vietnam stal jedním z největších konzumentů amerických výrobků. Pro VSR je ekonomika pravděpodobně nejdůležitější agendou země a USA nadále zůstávají jedním z nejdůležitějších míst pro vietnamský vývoz.

Ekonomická spolupráce je mezi Vietnamem a Spojenými státy na vysoké úrovni. Jedním z důvodů je, že oba státy jsou součástí trans-pacifického partnerství (*Trans-Pacific Partnership/TPP*), což je jedna z klíčových položek, která ovlivňuje vzájemné bilaterální vztahy (Nguyen 2013). TPP je multilaterální dohoda o zóně volného obchodu, která ekonomicky propojuje země na obou stranách Tichého moře. V současnosti zahrnuje TPP celkově 12 zemí³ (Vietnam se k vyjednávání připojil v roce 2011) napříč celým asijsko-pacifickým regionem. Členové jsou zodpovědní za 40 % světového HDP a 26 % světového obchodu (DW 2015).

Hlavním cílem trans-pacifického partnerství je posílení obchodu a investic mezi členy, díky tomu má dojít ke snížení či úplnému odstranění obchodních bariér. V tomto ohledu se TPP nijak neliší od ostatních dohod o volném obchodu, nicméně její rozsah je širší. Dohoda zahrnuje celou škálu oblastí (například vytváření pracovních míst, ochranu dělníků či pracovní práva), které jdou daleko za hranicemi tradičního pojetí o volném obchodu (Office of the United States Trade Representative, neuvedeno). Spolu s dalšími deseti zeměmi se Spojeným státům a Vietnamu podařilo dosáhnout dohody v roce 2015, TPP je nicméně stále v procesu a potrvá ještě několik dalších let, než bude plně ratifikována (Howard 2016).

Administrativa Baracka Obamy měla velký zájem na přijetí TPP z několika důvodů. Jedním z nich je ekonomický motiv, protože dohoda také slouží jako hlavní pilíř pro udržení hospodářské rovnováhy. Schválení by samozřejmě podpořil ekonomický růst, protože se zvýší objem amerického exportu, přispělo by k vytvoření nových pracovních míst a umožnil přístup k rozvíjejícím se trhům v asijsko-pacifickém regionu (Office of the U.S. Trade Representative 2013). Nicméně, pro Spojené státy není TPP jen ekonomický nástroj na podporu amerického trhu, jde také o

³ Viz příloha 1

bezpečnostní strategii s cílem zajistit a dodržet závazek vůči regionu. V našem případě omezit ekonomický vliv Číny. Naopak, Vietnamu byla otevřena možnost integrovat se do globální ekonomiky a tím se stát méně závislou na čínské ekonomice (Nguyen 2015: 5). I díky TPP Vietnam čelí výzvám v podobě neochoty reformovat státní podniky a pracovní práva. Vietnamské členství je důkazem toho, že VSR a USA chtějí prohlubovat své vzájemné vztahy.

Vietnamská účast při vyjednání o podobě dohody byla z části na základě strategických důvodů. Hlavně šlo o rostoucí vliv ČLR v regionu, který tlačí Vietnamce blíže ke Spojeným státům. Důležité také je, že Čína členem partnerství není, protože by téměř jistě ohrozil pozici Spojených států v regionu (Hamanaka 2014). Nicméně, Američané vstup Číny nevylučují, poradkyně pro otázky národní bezpečnosti Susan Elizabeth Rice uvedla, že každý stát, který je schopný splnit vysoký standart TPP je vítaný, včetně Číny (Rice 2013). Pro ČLR jsou nicméně podmínky dohody nesplnitelné.

I přesto, že jsou Spojené státy pro Vietnam ekonomicky podstatné, Čína bude vždy důležitější⁴. Ekonomické vztahy s ČLR jsou provázanější než s USA, protože tyto dvě asijské země spolupracovali ještě před tím, než došlo k navázání diplomatických vztahů se Spojenými státy. V první řadě se jedná o geografickou blízkost. Ekonomická politika VSR se odjakživa spíše zaměřovala státy, které ležely v její blízkosti. Za druhé, ekonomika jako taková je pro Vietnam jedním nejdůležitějších (ne-li zcela nejdůležitější) sektorů země a je tedy logické, že bude nadále rozvíjet ekonomické vztahy s „velkým bratrem“. Takové partnerství nejen, že může přinést stabilitu do regionu, ale dává VSR určitou výhodu, protože může Číně nabídnout něco navíc (týká se to hlavně zpracovatelského průmyslu).

4.2 Diplomatické vazby

Vietnamská socialistická republika a Spojené státy americké posunuly své vztahy od války k posilování důvěry, jehož cílem je vybudování strategického partnerství. Od navázání diplomatických vztahů v roce 1995 docházelo k postupnému rozšiřování spolupráce. Administrativa Baracka Obamy v současné době navazuje na pozitivní

⁴ Viz příloha 2

rozvoj vztahů, kteří nastolili jeho poslední dva předchůdci (Bill Clinton a George W. Bush) a Vietnam je také vnímán jako regionální „mocnost“ a důležitý partner (díky ekonomickým a vojenským aspektům). Agresivní chování ČLR v Jihočínském moři v posledních letech vedlo ke sblížení americko-vietnamských bezpečnostních a diplomatických zájmů a zvýšené intenzitě spolupráce. Vietnamská vláda si uvědomila, že spolupráce se Spojenými státy může posloužit národním zájmům, nejde jen o ekonomickou stránku, ale i o strategickou kooperaci. Důvod je jednoduchý: Čína byla vždy hlavní prioritou Vietnamu (Brown 2010: 163).

V polovině minulého desetiletí hledali vietnamští a američtí představitelé způsoby, jak prohloubit jejich vzájemné vztahy. V průběhu „procesu prohlubování“ se zvýšil počet oficiálních (bilaterálních) návštěv mezi vysokými představiteli obou zemí. Během vlády George Bushe mladšího (hlavně ve druhém volebním termínu) se v USA a VSR každoročně konaly různé summity, kde vlády diskutovaly o možnostech zlepšení americko-vietnamských vztahů. Bushova administrativa objevila způsob, jak využít oficiální schůzky k naplnění hospodářských a politických cílů (popřípadě reform) s Vietnamem. Během vlády Baracka Obamy se intenzita a četnost bilaterálních jednání mezi vysokými představiteli rozšířila (až do roku 2013 to však úplně neplatilo) (Manyin 2014: 9).

Obě země od dob normalizace tvrdě pracovali na posílení vzájemných vztahů, i přesto, že na začátku 90. let bylo vietnamské politbyro ovládáno konzervativci z Komunistické strany Vietnamu (KSV), kteří tíhli k antiimperialismu. Normalizace byla brána spíše jako „nutné zlo“, než jako politicko-zahraniční tah, který by měl být v budoucnu prohlubován. Nicméně, vietnamská politika se později změnila, protože politbyro postupně ovládli „pragmatici“, kteří se snaží Vietnam zapojit do různých mezinárodních i regionálních institucí. (Hlaváček 2015: 59). Ministr zahraniční John Kerry dokonce uvedl, že na světě neexistují dva státy, které by tak tvrdě pracovaly na vzájemných vztazích, aby změnily minulost a budoucnost (Nguyen 2015: 6). Čína má svou roli v americko-vietnamském vztahu, protože je jedinou zemí, které se Vietnam obává, a Spojené státy by měly sdílet stejnou obavu, poněvadž si ČLR nárokuje téměř

celou oblast Jihočínské moře⁵ a ohrožuje tím důležité námořní cesty, které jsou podstatné pro obchod a zároveň vietnamskou národní suverenitu.

V roce 2006 došlo k mimořádnému sblížení se Spojenými státy, nejen díky jednání o WTO. Bývalý ministr obrany Donald H. Rumsfeld navštívil Hanoj, aby zahájil rozhovory s vietnamskými představiteli (rozhovorů se zúčastnil bývalý vietnamský prezident Trần Đức Lương a premiér Phan Văn Khải) o prohloubení vojenských kontaktů a prodiskutovali další způsoby, jak rozšířit bezpečnostní spolupráci (Gordon 2006).

Od dob normalizace z roku 1995 docházelo pouze k ekonomickým výměnám. USA se pro Vietnam stal druhým největším odbytištěm vietnamského exportu a pro Spojené státy se Vietnam stal třetím největším obchodním partnerem. Avšak, představitelé ve Washingtonu se dlouho zdráhali zahájit bezpečnostní dialogy v asijsko-pacifickém regionu. Zlom přišel v roce 2010, kdy tehdejší ministryně zahraničí Hillary Clintonová a ministr obrany Robert Gates společně navštívili hlavní město Hanoj za účelem oslavit 15. výročí normalizace americko-vietnamských vztahů. Tehdy ministryně zahraničí vyjádřila své obavy a nesouhlas s čínskými agresivními záměry. Robert Gates však byl přímočařejší a v podstatě dodal, že USA jsou připraveni zlepšit vojenské vazby s Vietnamem. Na konci roku 2010 došlo ke společnému vojenskému cvičení a obě strany nakonec podepsaly memorandum o vojenské spolupráci (Hlaváček 2015: 57–58).

V roce 2008 vietnamský premiér Nguyễn Tấn Dũng oficiálně navštívil Spojené státy jako host tehdejšího prezidenta George Bushe mladšího. Premiér se mimo jiné setkal také s ostatními vysokými představiteli USA, včetně zástupců Senátu nebo Sněmovny reprezentantů. Během návštěvy došlo k prohloubení bilaterálních vazeb ve všech oblastech (zejména v oblasti ekonomie, obchodu, investic a vzdělání). Tato

⁵ Jihočínské moře je jedním ze subregionů v jihovýchodní Asii. Moře je ohraničeno ze severovýchodu ČLR, Tchaj-wanem, Filipínami. Malajsií a Singapurem na jihozápadě a na severozápadě ji ohraničuje Vietnam. Přístup k moři mají i ostatní státy (Thajsko, Kambodža, Brunej a Indonésie) (BBC 2015). V regionu se nachází stovky malých ostrovů jako Spratlyho a Paracelské ostrovy. Tyto neobyvatelné ostrovy mají důležitou strategickou polohu, protože jsou ekonomicky, politicky, strategicky a vojensky důležité pro geograficky blízké státy (viz mapa 2). Hlavní strategický význam spočívá díky obrovským zásobám nerostných surovin a rušnému námořnímu provozu, který je významný díky přepravě surovin a zboží. Viz. příloha 3.

návštěva znamenala krok dopředu v americko-vietnamských vztazích (Embassy of The Socialist Republic of Vietnam in The United States of America, neuvedeno).

Do roku 2013 se však další schůzky mezi vysokými představiteli (tj. mezi americkým a vietnamským prezidentem nebo premiérem) nekonaly (jen ve výjimečných případech). Barack Obama podnikl v prvních pěti letech své vlády několik cest do jihovýchodní Asie, ale i přes přání vietnamských vysokých představitelů (rozhovory chtěl zahájit bývalý vietnamský prezident Truong Tân Sang a premiér Nguyễn Tấn Dũng) svoji cestu do Vietnamu neuskutečnil. Na rozdíl od Bushovy administrativy se ta Obamova zdála být zdráhavější k uspořádání schůzky na vyšší úrovni, částečně kvůli obavám ze zhoršujících se podmínek v oblasti lidských práv ve Vietnamu (Manyin 2014: 9).

Nicméně, v roce 2013 došlo k významnému posunu v bilaterálních vztazích mezi USA a VSR. Byl podepsán projekt „komplexního“ partnerství (*comprehensive partnership*), který měl za cíl upozornit na dramatickou proměnu americko-vietnamských vztahů během posledních let a definovat zásadní oblasti spolupráce. Dohodu podepsal vietnamský prezident Truong Tân Sang, který byl na své první návštěvě Bílého domu a zde se sešel s americkým protějškem, Barackem Obamou. Tato dohoda mezi oběma státy je považována za nejvýznamnější bilaterální dohodu od navázání diplomatických vztahů v roce 1995. Oba státníci tak navázali na memorandum z roku 2011 (*Memorandum of Understanding*)⁶. To znamená, že obě země budou nadále rozšiřovat bilaterální kooperaci, která zahrnuje peacekeepingové mise, společná cvičení a další oblasti spolupráce. Všechna tato ustanovení mají za úkol pozvednout vzájemnou důvěru a porozumění. (Hiebert-Nguyen-Poling 2014: 8).

Komplexní partnerství zahrnuje devět oblastí spolupráce: 1) politická a diplomatická spolupráce, 2) obchodní a ekonomické vazby, 3) vědecká a technologická spolupráce, 4) vzdělání, 5) životní prostředí a zdraví, 6) problémy válečného odkazu, 7) obranná a bezpečnostní spolupráce, 8) ochrana lidských práv, 9)

⁶ Celým názvem *Memorandum of Understanding for advancing bilateral defence cooperation*. Dohodu za Vietnam podepsal náměstek ministra obrany Nguyen Chi Vinh. Tato smlouva vymezila 5 prioritních oblastí spolupráce: 1) námořní bezpečnost, 2) záchranné akce, 3) peacekeepingové mise, 4) humanitární programy, 5) spolupráce mezi bezpečnostními univerzitami a institucemi (Stern 2012).

kultura, turismus a sport. Partnerství, ustavené Obamou a Sangem, má posunout americko-vietnamské vztahy dopředu (Hiep 2013).

Oba státníci zároveň potvrdili, že si budou navzájem respektovat své politické režimy, ideologie, nezávislost a teritoriální integritu. Pro Vietnam to znamená, že komunistická vláda v zemi nebude překážkou pro další vývoj americko-vietnamských vztahů, na druhou stranu je americká strana odhodlána poskytnout bezpečnostní pomoc, protože Vietnam považuje za svého strategického partnera, který může hrát důležitou roli ve vyvažování sil v Asii (Hiebert-Nguyen-Poling 2014: 7). Toto rozšířené partnerství Vietnam uvítal, protože dohoda zaručuje přítomnost amerických bezpečnostních sil v regionu a tím se vyváží i čínská hrozba. Dále se ustanovila úzká vojenská spolupráce.

Důležitým milníkem byl rok 2014. Tehdejší vietnamský místopředseda vlády (zároveň i ministr zahraničí) Phạm Bình Minh odjel na oficiální návštěvu do Bílého domu, kde se setkal se svým protějškem, americkým ministrem zahraničí Johnem Kerrym. Podstatou návštěvy bylo americké rozhodnutí částečně zrušit dlouhodobé embargo o dovozu smrtelných zbraní do Vietnamu. Místopředseda zároveň dodal, že takový diplomatický krok nebude zaměřen proti jakékoli třetí zemi a Vietnam vždy bude podporovat úsilí o prohloubení bilaterálních vztahů mezi VSR a USA (tj. mír, stabilitu a rozvoj regionu). Poradkyně pro národní bezpečnost Susan E. Rice také uvedla, že Spojené státy budou nadále provádět vyvažující strategii v regionu jihovýchodní Asie (Tuoitrenews 2014).

V roce 2015 došlo k velké události. VSR a USA oslavily 20. výročí navázání diplomatických vztahů. Americký prezident Barack Obama v rámci oslav přivítal v Bílém domě generálního tajemníka komunistické strany⁷ Nguyễn Phú Trọnga. Oba státníci se zavázali k tomu, že budou nadále prohlubovat své vzájemné vztahy. Důležité ale je, že se potvrdila jejich spolupráce v oblasti Jihočínského moře. Tato návštěva se však netýkala jen bezpečnostních důvodů. Obama i Trọng ztvrdili další kroky v jednání o trans-pacifickém partnerství a vedli rozhovory o struktuře, která by napomohla zvýšit ekonomickou a obchodní spolupráci mezi Vietnamem a Spojenými

⁷ Generální tajemník Komunistické strany Vietnamu je považován za nejvyššího představitele země.

státy. Dialog se také stácel k otázce lidských práv. USA zde vyjádřily svá uznání vietnamskému protějšku za jejich přístup k této problematice (The White House 2015). John Kerry ve svém proslovu v Hanoji k 20. výročí normalizace řekl: „*to, že tu stojíme a slavíme 20 let od normalizování vztahů, je důkazem toho, že už nebudeme opakovat chyby, kterých jsme se dopouštěli v minulosti. Spojené státy a Vietnam opět dokázaly, že bývalý nepřítel se mohou skutečně stát partnery, a to i ve složitém světě, ve kterém žijeme*“ (John Kerry 2015).

Ustanovení spolupráce se Spojenými státy se jeví jako další krok vietnamské zajišťovací strategie⁸ vůči Číně. Vietnam má díky diplomatickému partnerství větší podporu ze strany USA a může snáze odolávat asertivnímu chování ze strany Číny. Z pohledu Spojených států vede spolupráce k posílení vztahů s komunistickým Vietnamem a zároveň vyvažuje situaci v oblasti Jihovýchodní Asie (Hiep 2013).

Musíme si také uvědomit, že vietnamská politika je mixem komplexních strategií vůči Číně a Spojeným státům. Na jednu stranu se snaží zajišťovat proti Číně a straně druhé vyvažuje jejich vztahy s USA. Vietnam od roku 2003 praktikuje politiku, která zahrnuje „spolupráci“ a „usilování“ (đôi tác va đôi tượng). Snaží se prosazovat spolupráci v celém spektru bilaterálních vztahů s oběma velmocemi. Avšak, politiku usilování či boje využívá Hanoj v případě, že jsou vietnamské národní zájmy ohroženy. Například, Vietnam se snaží odolávat čínské agresi v Jihočínském moři (jednou z možností je i spolupráce) a zároveň bojuje s kritikou ze strany Spojených států, co se týče lidských práv. Vietnam se snaží udržet křehkou rovnováhu mezi „đôi tác“ a „đôi tượng“, protože chce zabránit tomu, aby se jeden případ nepřelil do druhého a měl by tak negativní dopady na bilaterální vztahy obecně (Thayer 2015: 2).

⁸ Zajistit se znamená snahu státu pojistit se proti hrozbě či rizikům. Strategie zajišťování je termín, který je v mezinárodních vztazích neutrální. Zpravidla se to týká menších a středních států. Tato strategie funguje u těch států, jejichž kapacity jsou omezené k tomu, aby mohli formovat situaci na mezinárodním poli. Nejvýhodnější je najít střední cestu, kde by státy nemuseli být vázáni k trvalým či jednoznačným závazkům, které by omezovali jejich svobodu při rozhodování. Než, aby se přiklonili na jednu či druhou stranu, je lepší balancovat a manévrovat mezi nimi. Vytváření aliancí, ať už vyvažováním či přitakáváním, je velmi složité a nákladné (Hlaváček 2014: 46–48).

Diplomatické vztahy mezi VSR a USA jsou pravděpodobně více strategické než komplexní. Nejde však o to, jak Vietnam a Spojené státy kategorizují svůj vztah, důležitější je prosazování společného úsilí v praxi. Jak bude tento bilaterální vztah vypadat, závisí na úsudcích představitelů komunistické strany, tj. jak vnímají příležitosti a rizika, které Spojené státy americké představují. V lednu 2016 na 12. komunistickém shromáždění se měnilo vietnamské politbyro. Vystala zde otázka, jak bude vypadat její zahraniční politika. Někteří odborníci tvrdí, že se Vietnam bude naklánět více k Číně (kvůli sdílené komunistické ideologii a politického systému obou zemí) (Vu-Bui 2016). Nicméně na nové pětileté období byl opět zvolen generální tajemník strany Nguyễn Phú Trọng. Je tedy pravděpodobné, že se zahraniční politika vůči Spojeným státům měnit nebude (v potaz berme jeho nedávnou návštěvu USA) (Ives 2016). Je však nepravděpodobné, že se politika balancování mezi USA a ČLR zásadně změní.

4.2.1 Problematika lidských práv

V americko-vietnamském vztahu jsou lidská práva důležitou položkou, ale spíše hrají jen symbolickou roli. Obě země nahlíží na tento problém z vlastního úhlu pohledu. Vietnamská vláda bere lidská práva jako věc, která ohrožuje bezpečnost komunistického režimu. Naopak, pro Spojené státy americké představuje tato agenda klíčový bod pro prosazování zahraniční politiky a také reprezentují jejich principy (Hiep 2013). Obecně však platí, že rozdíly v oblasti lidských práv mezi USA a VSR nezabránily v pozitivním rozvoji jejich vztahů. Dokud nedojde ve Vietnamu k dramatickému propadu, bude nadále současná Obamova administrativa (i budoucí americká administrativa) s VSR spolupracovat. Problémem je, že lidská práva brání dosáhnout maximální úrovně americko-vietnamských vztahů. Během posledních let hrála problematika lidských práv pravděpodobně významnou roli při rozhodování (hlavně ze strany členů Kongresu) o zrušení embarga dovozu smrtelných zbraní do Vietnamu a dalších důležitých agend (Manyin 2014: 16).

Tento problém může mít také dopad na další vyjednávání ohledně transpacifického partnerství. Není však jasné do jaké míry a jestli vůbec. Administrativa Baracka Obamy se také snažila využít TPP k vytvoření určitého tlaku na Hanoj, aby

změnil postoje vůči lidským právům. Vietnamci už však neberou lidská práva černobíle. Určité pokroky byly zaznamenány (tj. ekonomický růst, lepší životní podmínky, větší svoboda projevu), nicméně komunistická strana má v zemi pořád velký vliv (například na svobodu projevu, novinářská společnost je neustále kontrolována).

Musíme si uvědomit, že politické režimy a ideologie Vietnamu a Spojených států jsou od sebe vzdálené. Americká vláda dlouhodobě kárá Vietnam za nedodržování lidských práv a Vietnamci tuto kritiku odmítají, protože pro ně je to zasahování do vnitřních záležitostí země (Hlaváček 2015: 62). Mezi Vietnamem a Spojenými státy už dohromady proběhlo přes 17 bilaterálních rozhovorů na toto téma. V současné době mají lidská práva větší míru, protože jsou (teoreticky) jedinou překážkou pro vývoj americko-vietnamských vztahů.

4.3 vojenská kooperace

Spojené státy a Vietnam začaly budovat a modernizovat vojenskou spolupráci na konci minulé dekády. Tento proces byl do značné míry řízen díky zvyšujícím se obavám Vietnamu z rostoucího vlivu Číny v regionu, má to velmi důležitý důvod: Čína je obrovská, silná a zároveň sousedním státem. Mezi VSR a USA byly spuštěny programy, které prohlubují americko-vietnamský vztah. Čínská agrese je považována za důležitý faktor v bilaterálních jednáních (ať už oficiálních či neoficiálních) mezi Vietnamem a Spojenými státy. Americká vojenská politika je nejviditelnějším aspektem vyvažování v oblasti. Vojenské vztahy vzrostly za poslední desetiletí i díky zavedení NEA (*Naval Engagement Activity*), což jsou námořní (nebojové, tj. bez použití ostré munice) cvičení (Gamm 2015).

Od začátku roku 2000 se Pentagon a americké ministerstvo obrany snaží prohlubovat a rozšiřovat bezpečnostní a vojenské vztahy s Vietnamem. V roce 2005 došlo k podepsání dohody v rámci mezinárodního vzdělávacího vojenského programu (*International Military Education and Training/IMET*), která umožňovala prodej „předmětů“ na obranu VSR. Nicméně, tyto předměty neměly smrtelný charakter. Mezi Vietnamem a Spojenými státy probíhaly pravidelné schůze v rámci *US-Vietnam Security Dialogue on Political, Security and Defence Issues*, které byly řízeny jak americkým ministerstvem zahraničí, tak vietnamským ministerstvem zahraničí. Další

známky vojenské spolupráce můžeme spatřit ve společných námořních cvičeních. Nicméně, nešlo o klasické námořní cvičení, protože se nepoužívala ostrá munice (Manyin 2014: 22). V roce 2014 se dvě americké válečné lodě připojili k vojenským cvičením s vietnamským námořnictvem. Tohle „nebojové“ cvičení mělo symbolizovat bližší vztahy mezi dvěma bývalými nepřáteli a položit základy pro vybudování důvěry. Americký ministr zahraničí John Kerry během návštěvy uvedl, že USA poskytne finanční pomoc ve výši 18 milionů dolarů na nákup 5 rychlých člunů pro vietnamskou pobřežní stráž (Vu-Trung 2014).

Důležitým datem procesu vojenské spolupráce byl rok 2015. Dokument (tzv. *The Joint Vision Statement on Defence Relations*) byl podepsán americkým ministrem obrany Ashtonem Carterem a vietnamským ministrem obrany generálem Phùng Quang Thanhem. Dohoda předpokládala prohloubení vojenské kooperace. Carter smlouvu okomentoval slovy (Mehta 2015): „*v návaznosti na loňské rozhodnutí Spojených států částečně zrušit zákaz prodeje zbraní do Vietnamu, se naše země nyní zavázala, poprvé, společně pracovat na zvýšení ochrany obchodu,*“ (myšleno obrany lodí, které plují po námořních cestách v Jihočínském moři). Je však nepravděpodobné, že by se obě země spojily proti Číně. Tato dohoda jasně stanovuje cíle, které se soustřeďují na rozšíření ochrany obchodu a spolupráce při výrobě nových technologií a zařízení (vše v rámci právních předpisů a politiky obou zemí). Smlouva byla podepsána v době, kdy čínský vliv v regionu stoupal. Carter také poukazoval na incident v roce 2014, kdy ČLR postavila ropnou plošinu v Jihočínském moři. Tato krize byla hlavním bodem zvratu, který přiměl vietnamské představitele k rozhodnutí dokument podepsat. Ministr obrany Thanh si od smlouvy sliboval úplné zrušení zákazu dovozu zbraní do Vietnamu: „*V co doufáme, je úplné odstranění omezení týkajících se smrtelných zbraní. Úplné zrušení by poukazovalo na důvěru a respekt mezi oběma zeměmi. A to je podle mého názoru v souladu se zájmy obou států*“ (Mehta 2015).

Vojenská spolupráce probíhá i v jiných oblastech. VSR například opravuje americké námořní lodě (nejde však o vojenská plavidla), spolupracují v rámci peacekeepingových misí nebo vietnamské ministerstvo obrany posílá své pracovníky

na školení do Spojených států (Manyin 2014: 22). Nicméně, i přes pozitivní vojenské vazby je tento proces pomalý. Je to z důvodů, že Vietnamci vždy odmítli udělat rozhodující krok vpřed, který by bilaterální vztah posunul na velmi vysokou úroveň. Je velmi pravděpodobné, že to bylo kvůli obavám z reakce ze strany Číny.

Vietnam je považován za stát, který má jednu z nejsilnějších armád v jihovýchodní Asii. Mimoto, USA sdílejí stejnou obavu jako Vietnam o čínských postupech v Jihočínském moři. Proto má americko-vietnamská vojenská spolupráce přinést vzájemné strategické zájmy a posílení vztahů mezi oběma státy (Nguyen 2015: 6). Vietnam je pravděpodobně jediným státem, který může vzdorovat čínskému vlivu v regionu Jihočínského moře. Nikdo jiný by se v oblasti zřejmě nenašel. Jako jediná země má ekonomické a vojenské kapacity na to, aby alespoň částečně dokázala vzdorovat svému „velkému bratrovi“ ze severu (Toten 2014: 61).

Nicméně, toto partnerství se nezakládá na alianční dohodě, nýbrž na spojenectví na základně společného zájmu: čínského vlivu v oblasti Jihočínského moře. I přesto, že nemůžeme považovat toto partnerství za alianční, lze ji pojmout za strategické partnerství. I kdyby o takovou spolupráci měli američtí představitelé zájem, tak záleží také na postoji představitelů Komunistické strany Vietnamu (vietnamsky *Đảng Cộng sản Việt Nam*), ale taková představa je pro KSV spíše nepředstavitelná. Vietnam bude pokračovat ve snahách prosazovat takovou politiku, kterou prosazovala za posledních zhruba deset let. To znamená, že na jedné straně bude usilovat o prohlubování ekonomických výměn a zapojování Číny do bilaterální a multilaterálních dohod. Na straně druhé bude posilovat své vojenské kapacity, modernizovat armádu a zlepšovat vztahy s ostatními regionálními mocnostmi (hlavně s členy organizace ASEAN) a Spojenými státy.

Na základě komplexního partnerství z roku 2013 se předpokládalo, že obě vlády začnou úzce spolupracovat na námořní bezpečnosti v oblasti. To jest, americká pomoc při výcviku pobřežní hlídky a zároveň dodání potřebné techniky a materiálu, jako například rychlostní lodě. Pobřežní stráž je důležitou součástí vietnamské kooperace v regionu, cílem spolupráce je být připravený zasáhnout v případě čínského postupu.

Díky vzájemnému cvičení se vietnamská pobřežní stráž stala důležitým a efektivnějším hráčem vietnamské námořní správy.

Po incidentu v květnu 2014, kdy Čína vybuodovala ropnou plošinu ve vietnamských vodách, mnoho západních pozorovatelů si byli jisti, že vytvoření americko-vietnamské aliance je na spadnutí. Tento případ donutil i vietnamské představitele jednat a uspořádali několik návštěv s americkými protějšky. Vů Vãn Ninh (vietnamský vice premiér) například jel na pěti denní návštěvu, kde se jednalo o bezpečnostní situaci (také o trans-pacifickém partnerství). Výsledkem bylo, že americká strana souhlasila s částečným zrušením zákazu o dodávkách zbraní, za kterou loboval kongresman generál Martin Dempsey a zároveň zmínil, že by Pentagon měl poskytnout lepší vybavení a technologie pro vietnamské námořní síly (Vu-Trung 2014). Takové společné akce by mohli přispět k vytvoření vojenské aliance, ale stále existují určitá pochybení.

Nicméně, vietnamská politika je v souvislosti o otázkách vojenské aliance nastavená na základě třech „NE“: 1) žádné vojenské aliance, 2) žádné vojenské základny na vietnamském území a 3) žádná pomoc při boji s jinou zemí. Poslední bod souvisí s vietnamskou historií. Když v roce 1979 proběhl boj mezi Vietnam a Čínou, měli Vietnamci podepsanou obrannou dohodu se Sovětským svazem. Ten nicméně odmítl přijít na pomoc a Vietnam to vzal jako varování do budoucna nespolehat se na spojence, kteří jsou geograficky od VSR vzdáleni (Gamm 2015).

5. Čínsko-vietnamské vztahy

Vietnam a Čína měly snad odjakživa komplikovaný vztah. Tento vztah lze popsat jako „asymetrický“, protože menší ze států se snaží vzdorovat tomu většímu. Čína je v tomto případě přirozeným hegemonem díky své rozloze, počtu obyvatel, ekonomické a vojenské síle. Vietnam však v jihovýchodní části Asie není považován za „menší“ stát. Svou rozlohou, počtem obyvatel i velikostí armády nemůže být považován za regionálního „trpaslíka“. Nicméně ve srovnání s Čínou se jeví jako malý stát (Hlaváček 2015: 43).

Vztah mezi Čínou a Vietnamem můžeme charakterizovat jako mix „úcty“ a „vzdoru“ (*deference* a *defiance*). Tyto přístupy jsou založeny za základu dvou protichůdných tendencí: 1) komunistický ideologický vztah, kulturní blízkost a ekonomická provázanost a 2) čínský asertivní přístup v Jihočínském moři (Hiep 2014: 334). V roce 1991 VSR a ČLR vyhlásily normalizaci vztahů, kde oba státy deklarovaly, že jejich vztah se bude zakládat na dvou heslech: 1) přátelské sousedství, chápavou spolupráci, dlouhodobou stabilitu a přínos do budoucna, 2) dobří soudruzi, přátelé, sousedi a partneři. Oficiální návštěvy nejvyšších představitelů byly pravidelně organizovány tak, aby ukazovaly, jak jsou si tyto dvě země blízké.

Ale Vietnam jako „malý bratr“ se necítil součástí těchto hesel. VSR se vždy obávala čínského expanzionismu. Tím, jak Čína ekonomicky rostla a stala se druhou největší ekonomikou světa, tak rostl i její vliv v Jihočínském moři (tento region je hlavně jedním z nejrůšnějších námořních cest v asijsko-pacifickém regionu). Pokud by Čína získala tuto oblast pod svou kontrolu, začala by diktovat podmínky pro obchod (Toten 2014: 66–67).

Vietnam (i ostatní státy kolem Jihočínského moře) znepokojuje především mocenský vzestup a rozsáhlé vojenské aktivity ČLR v oblasti. Spory se týkaly hlavně o Paracelské a Spratlyho ostrovy, které si na základě historických argumentů kladou nárok oba státy. Čína si však nárokuje téměř celou oblast Jihočínského moře, respektive region, který se nazývá „Linie devíti čar“ (anglicky *nine-dash line*)⁹ a tím ohrožuje i důležité námořní cesty. Nicméně, čínská touha po této oblasti není nějak překvapující, protože Čína je přirozeným hegemonem v tomto asijském regionu. Tento nárok se však neseťká s pochopením ze strany Spojených států, které tvrdí, že čínská linie přesahuje mezinárodní námořní právo. Nicméně, Washington nezaujímá žádný postoj k tomu, kdo má nárok na Paracelské a Spratlyho ostrovy (Toten 2014: 60).

5.1 Problematika Jihočínské moře

V roce 2011 podepsaly Čína a Vietnam dohodu o základních principech řešení a urovnání v námořních otázkách mezi oběma zeměmi. Oba státy se zavázaly ke vzájemným přátelským konzultacím mírového řešení námořních sporů

⁹ doslovně „linie kraviho jazyku“ (anglicky *cow's tongue line*).

v Jihočínském moři. Zároveň se dohodly na ustanovení námořních hranic, spolupráci v méně sporných otázkách (životní prostředí, vyhledávání a záchrany osob, společně vědecké výzkumy) a zřízení horké linky mezi oběma státy k řešení námořních sporů (Reuters 2011).

Krise v Jihočínském moři však za poslední léta přerostla do ozbrojených konfliktů, které si vyžádaly i několik zraněných a mrtvých. V roce 2014 došlo k nejvážnějšímu incidentu mezi VSR a ČLR, díky vybudované čínské ropné plošině¹⁰ u Paracelských ostrovů, která se však nacházela 130 námořních mil od vietnamských břehů. Problém tkvěl v tom, že se plošina nacházela v exkluzivní ekonomické zóně¹¹ (EEZ) a z hlediska mezinárodního práva moří a oceánů to bylo nepřijatelné. Čína do oblasti vyslala 120 svých námořních plavidel, včetně 6 válečných lodí a během několika měsíců potopili dvě rybářské lodě a zranili několik lidí. Tento incident měl dohru i na vietnamském kontinentu, kde došlo k několika demonstracím, které však propukly v násilné potyčky a vyžádalo si několik desítek mrtvých a stovky raněných (Brown 2014).

Vietnamští představitelé zareagovali celkově se 30 diplomatickými kontakty, avšak čínská strana odmítla všechny. Nakonec zavrhl i žádost generálního tajemníka komunistické strany, Nguyễn Phú Trọnga. Naopak do Vietnamu zavítal člen státní rady, Yang Jiechi, který se však nepřijel omluvit za čínské chování. Hanoj navštívil za účelem pokárat Vietnamce za jejich chování během stávek namířené proti čínskému zásahu ve vietnamských vodách (Brown 2014). Takový krok v podstatě ukazuje na fakt, že Čína má ve Vietnamu velký vliv. Vietnam se snaží vytvořit civilizovaný vztah s čínskými protějšky a zároveň i ostatními státy, hlavně s USA (a členskými zeměmi

¹⁰ HYSE 981 (vietnamsky Hải Dương – 981, čínsky Haiyang Shiyou 981). Plošina ukončila činnost ještě v témže roce.

¹¹ Exkluzivní ekonomická zóna je součástí mezinárodního práva moří a oceánů Organizace spojených národů. Vznikla v roce 1982 Úmluvou spojených národů o mořském právu (UNCLOS), ale v platnost vešla až roce 1994. EEZ má významný dopad na zachování mořských a oceánských zdrojů. Článek 57 vymezuje oblast EEZ, která nesmí přesáhnout 200 námořních mil od místa, kde se měří šíře moře v délce 12 kilometrů od pobřeží (UNCLOS, neuvedeno: 40). Pobřežní státy mohou provádět průzkumy, těžit (ropu, zemní plyn) nebo rybařit. Důležitý je článek 58, odstavec 3, který říká, že státy musí brát náležitý ohled a práva pobřežního státu, které jsou v souladu se zákony a předpisy (UNCLOS, neuvedeno: 40). Exkluzivní ekonomická zóna Vietnamu viz příloha 4.

ASEAN), nicméně nemá s nikým podepsanou alianční smlouvu, která by dokázala vyvážit či odrazit čínský vliv v jihovýchodní části Asie.

Vytvořením americko-vietnamské aliance by byl Vietnam podporován státem, který disponuje největší vojenskou kapacitou na světě a dokázal by vyvážit čínské síly v Jihočínském moři. Vietnamci by těžko dokázali udržet teritorium kolem Paracelských a Spratlyho ostrovů, tudíž by nebylo snadné zachovat ani volnost pro lodě plující po vyznačených námořních cestách. Bez aliance či vojenské pomoci by Vietnam minimálně ztratil Paracelské ostrovy. Největší překážkou ve vzájemných vztazích je Jihočínské moře, nicméně VSR nehodlá ustupovat ideologicky blízké a regionálně mocnější Číně. Tato situace nahrává Spojeným státům, protože americko-vietnamský vztah záleží jen na ČLR samotné (Nguyen 2011).

5.2 Přímá angažovanost a politika ústupku

Nedílnou součástí zajišťovací strategie je přímá angažovanost, to znamená obousměrná komunikace a posilování vzájemné důvěry s cílem usnadnit spolupráci mezi VSR a ČLR. Přímá angažovanost poskytuje účinné prostředky, jak vyřešit střety zájmů, které by jinak způsobily vážné škody na vybudovaném vztahu. Ve skutečnosti, přímá angažovanost je pro Vietnam důležitou agendou a snaží se vybudovat síť skrze tři faktory komunikace: 1) komunikace vlády s vládou, 2) komunikace mezi představiteli země, 3) komunikace mezi komunistickými stranami. Všechny tyto aspekty napomohly k posilování důvěry mezi Hanojí a Pekingem. Od normalizace roku 1991 až do současnosti se uskutečnilo více jak 36 vzájemných návštěv. Důležité však je, že tato komunikace napomohla vytvořit širší politický rámec pro bilaterální vztahy. Díky tomuto procesu došlo v roce 2008 ke komplexní spolupráci (Hiep 2014: 348).

Mimoto, návštěvy vysokých představitelů obou asijských zemí nejsou jediným nástrojem na prohloubení těchto vztahů. Byly také ustanoveny důležité mechanismy mezi vládami. Například v roce 2006 byl zřízen výbor pro čínsko-vietnamskou bilaterální spolupráci. V rámci výboru, na ministerstvech a úřadech byly nastaveny přímé odkazy, které podpořily vzájemnou spolupráci v různých oblastech. Například, společné úsilí vymýtit obchodování s lidmi, společný rybolov nebo kombinované

námořní hlídky v Tonkinském zálivu. Pro bezpečnost Vietnamu je důležitá kooperace mezi ministerstvy obrany. V roce 2010 se konal inaugurační dialog, který posílil vzájemné vztahy v oblasti bezpečnosti. Rozhovory vedly ke konkrétním opatřením, které měly zabránit případným konfliktům v Jihočínském moři (Hiep 2014: 349).

Nicméně, Vietnam se už léta snaží zabránit čínské regionální hegemonii. Jednou z cest je prokazování dostatečně úcty vůči Pekingu. Můžeme to vyzorovat z toho, že státníci obou zemí pravidelně pořádají společná setkání a tím dávají najevo, že jejich vztahy jsou na velmi dobré úrovni. Lê Hồng Anh se v roce 2014 rozhodl navštívit čínské protějšky, včetně prezidenta Xi Jinpinga (česky Si Ťin-pching). Tato návštěva měla jediný důvod: obnovit a rozšířit spolupráci mezi Vietnamem a Čínou. Během návštěvy se obě země dohodli na smlouvě, která obsahovala tři důležité body: 1) lídři komunistických stran a obě země budou pokračovat v bilaterálních vztazích a podporovat její rozšíření do budoucna, 2) vnitrostranická komunikace mezi komunistickými stranami se posílí, 3) společný postoj mezi oběma komunistickými stranami a zeměmi se budou průběžně udržovat (Vu-Trung 2014).

Návštěva Lê Hồng Anha (bývalý ministr veřejné bezpečnosti) nebyla jediná za účelem prokázat Číně respekt. V roce 2011¹² navštívil ČLR vietnamský komunistický lídr, generální tajemník komunistické strany Nguyễn Phú Trọng. Důvodem jeho návštěvy byl incident v Jihočínském moři, respektive v exkluzivní ekonomické zóně Vietnamu, kde čínská plavidla dvakrát napadla vietnamské lodě od společnosti *PetroVietnam*, které v té době prováděli průzkum mořského povrchu. Jeho návštěva měla za cíl uvolnit napětí (détente) mezi VSR a ČLR. I přesto, že se mu nepodařilo vyjednat dlouhodobější smlouvu, dokázal mezi zeměmi zmírnit napětí a alespoň částečně uklidnit danou situaci. I Lê Hồng Anhova cesta byla signálem, že Vietnam si nepřeje konfrontovat Čínu v žádném ohledu. Tyto návštěvy bral Peking jako náznaky

¹² Když Peking oznámil své záměry v Jihočínském moři, byla vietnamská reakce zpočátku spíše nesmělá a méně bojechtivá. Například v roce 2011 napadli čínské námořní lodě vietnamské plavidlo provádějící seizmické průzkumy ve vietnamských vodách. Vietnamská vláda zareagovala pouhými diplomatickými kvóty, kde žádaly odškodnění, nicméně reakce ze strany Pekingu nepřišla. Po tomto incidentu vypuklo několik protestů, avšak vláda zareagovala pozatýkáním demonstrantů, jen aby uchránili bilaterální vztahy s Čínou (Toten 2014: 67).

toho, že se Vietnam stále přizpůsobuje bilaterálním mechanismům. Během rozhovorů s Xi Jinpingem vyjádřil Lê Hồng Anh své přání pozvednout vzájemné vztahy a posílit komplexní strategické partnerství.

Vietnamská vláda má na druhou stranu všechny důvody, proč se čínské agrese obávat. Nelze se jim divit, protože mocenský vzestup Číny je chápán jako existenční problém. Čínská hrozba a s ní související potencionální střet ohrožuje nejen vietnamskou suverenitu, ale také stávající politickou stabilitu, protože neschopnost Vietnamu zastavit Číňany se může odrazit v nespokojenosti obyvatel a vyvolání nacionalistických vášní.

Pokud by Vietnamci „ustupovali“, mohli by ztratit legitimní nároky v Jihočínském moři, jenže takový ústupek je pro Vietnam nepřijatelný. Nicméně kdyby se rozhodli pro „vyvažování“, museli by nalézt schopného a silného aktéra, který má schopnost odstrašit Čínu a držet ji „v šachu“. V současném světě tuto roli mohou splnit pouze Spojené státy. Otázka je, zda existuje možnost vytvoření vojenské americko-vietnamské aliance. Taková politika by se Vietnamu nemusela vyplatit, protože žádné známky výhod ohledně ochrany národních zájmů a suverenity pravděpodobně nelze očekávat, i díky incidentu z roku 2014, kdy se Čína rozhodla vybudovat ropný vrt v exkluzivní ekonomické zóně. Je jasné, že takové konflikty postrčí Vietnam blíž ke Spojeným státům.

Existuje pravděpodobnost, že se čínští představitelé mohli přepočítat v tom, jak vietnamská vláda a její obyvatelé zareagují na danou situaci. Krize otevřela možnost pro Hanoj uvažovat o klíčové otázce, která by měla dopad na bilaterální vztahy mezi VSR a ČLR: měla probíhající krize být příležitostí k ideologickému odpoutání se od Pekingů (Toten 2014: 69)? Je však nepravděpodobné, že by se taková otázka mohla změnit v praxi. Pokud by padl komunismus v Číně, ve Vietnamu by dlouho nevydržel. Jedna věc je v této krizi jistá: diplomatické vztahy mezi komunistickými stranami byly těžce poškozeny a vietnamské obavy z Číny zintenzivnily. Konfrontace mezi dvěma "bratry" mohlo vyústit k pozastavení spolupráce a vietnamští představitelé mohli přehodnotit svoje postoje vůči Pekingů, nicméně vietnamská vláda se již léta snaží

odkazovat na Čínskou lidovou republiku a vstřebávat čínskou kulturu v zájmu mírové soužití.

5.3 Ekonomická provázanost

Hospodářský rozvoj je důležitou součástí vietnamské domácí agendy, proto má všechny důvody proč udržovat mírové vztahy s Čínou. Obchodní a investiční vazby nesporně přispěly k hospodářskému růstu za poslední dvě desetiletí. Ekonomická kapacita představuje jednu z nejdůležitějších prvků národní moci, silnější ekonomické základy, prostřednictvím posílení ekonomických vazeb s Čínou, přispívá také k posílení bezpečnostní situace vůči Číně (Hiep 2014: 345).

Ekonomická vazba mezi ČLR a VSR existuje jako „polštář“, který dokáže absorbovat napětí. Na druhou stranu, Vietnam se nemůže spoléhat na to, že se Čína vzdá svých nároků v Jihočínském moři. Naopak, Peking si také nemůže zcela dovolit narušení obchodních vazeb s Hanojí. Vietnam sice tvoří pouze malý podíl z celkového zahraničního obchodu a investic, jenže pozastavení obchodů by znamenaly určité škody pro obě země. Vietnam si proti sobě nechce ČLR poštvat, protože Čína představuje klíčového partnera pro ekonomický rozvoj Vietnamu (ohledně čínských investic a obrovského trhu).

6. Analýza americko-vietnamských vztahů dle Waltovy teorie hrozeb

Waltova teorie tvrdí, že aliance vznikají primárně za účelem vyvažovat hrozbu z jiného státu. O tom, jestli se stát stane pro jiné hrozbou, rozhodují 4 faktory: celková moc státu, geografická vzdálenost, útočné kapacity a útočné záměry. Všechny tyto hypotézy Čína splňuje. Vyvažování je jen jednou ze strategií, kterou si mohou státy zvolit. Další možnou strategií je přidání se na stranu agresora, zpravidla to platí pro slabé státy, ale tato situace nastane i tehdy, když žádní potencionální spojenci nezůstanou.

V posledních letech má Vietnam složité vztahy s Čínou a čínské chování postrkává Vietnamce více ke Spojeným státům. Nicméně je nepravděpodobné, že by se Vietnamci dokázali vzdát svých možností na upevňování vztahů s čínskými protějšky. Hanoj bude nadále upevňovat a prohlubovat své vťahy s Pekingem, i přes to,

že Čína pokračuje v námořních manévrech v Jihočínském moři. Tenhle problém však neuniká pozornosti Spojeným státům. Americká administrativa to vidí jako příležitost, jak se více sblížit se svým bývalým nepřítelem. I přesto, že americko-vietnamské vztahy jsou v současnosti na výborné úrovni, není možné přehlédnout fakt, že ani jedna strana nahlas nehovoří o vytvoření aliančního paktu, která by zaručila větší vyváženost v Jihočínském moři. Je pravděpodobné, že po incidentu z roku 2014, někteří teoretici předpokládali zintenzivnění rozhovorů na alianční téma. Pravdou je, že proběhlo několik oficiálních návštěv a jednání, kde se hovořilo o bezpečnostních a ekonomických záležitostech, ale ani jedna strana nejevila zájem o vytvoření vojenské aliance.

Vietnam je v tomto ohledu velmi zvláštním případem. Z Waltovy teorie můžeme říci, že má jen dvě možnosti, jak se vyrovnat s čínskou hrozbou: vyvažovat (balancing) nebo se přidat na stranu agresora (bandwagoning). Vietnam v současné době nevolí ani jednu strategii. Je to z důvodu, že jejich politika je nastavená pragmatiky a drží se své strategie zajišťování (hedging), protože pokud nebude přímo ohrožena existence Vietnamu, budou se nadále držet „zajetých kolejí“.

Vietnamským záměrem je balancování mezi dvěma supervelmocemi, protože předpokládá, že se jedná o nejlepší taktiku, jak z dané situace maximalizovat zisky ve svůj prospěch a poskytuje maximální svobodu při jednání. To znamená partnerství se Spojenými státy díky ekonomickému a strategickému partnerství a zároveň udržování dobrých vztahů s Čínou, což zahrnuje hlavně ekonomickou spolupráci.

Pokud se zaměříme na specifickou strategii vyvažování, tak by Vietnamu nejvíce vyhovovala strategie měkkého vyvažování. Podle Walta je měkké vyvažování forma diplomatických jednání. Vietnamská politika se v první řadě zaměřuje na bilaterální partnerství s mocnostmi (tj. se Spojenými státy a Čínou) a zároveň se snaží o multilaterální vztahy s ostatními státy. Tvrdé vyvažování je v tomto případě spíše nepravděpodobné, protože i přes citelnou čínskou hrozbu nebude Vietnam riskovat vytvoření americko-vietnamské aliance, už jen z důvodu, že Vietnamci nechtějí riskovat narušení svých vztahů s Čínou.

Pokud by však americko-vietnamská aliance vznikla, která by splňovala kritéria Waltovy teorie, lze pohodlně identifikovat hrozbu, Čínskou lidovou republiku. V daném případě by Vietnam pravděpodobně volil strategii vyvažování. VSR by se snažilo vyvážit rovnováhu v jihovýchodní Asii, ale potřeboval by k tomu spolehlivého spojence, který by měl kapacity na vyvážení čínského vlivu v regionu. Spojené státy jsou v současném světě pro Vietnam logickou volbou, protože by byl podporován státem, který má potřebné schopnosti na vyvažování čínských sil v Jihočínském moři, zároveň patří mezi ekonomické a bezpečnostní partnery VSR. Mimoto, existovala by pravděpodobnost, že by strategie vyvažování nemusela trvale porušit vztahy s Čínou, protože by se jednalo pouze o vyvážení sil v regionu. Důvodem je i pragmatická politika zakořeněná ve Vietnamu. Vyvažování s velmocí dává velký prostor k vyjednávání a existuje určitá svobodná vůle státu. Hlavní myšlenkou teorie rovnováhy hrozeb však je, že státy primárně vyvažují proti hrozbám a takové podmínky Čína splňuje, což by potvrdilo Waltovu hypotézu. Spojené státy v tomto případě nesplňují Waltovy podmínky přitakávání (bandwagoning), protože nepředstavují pro Vietnam žádnou reálnou hrozbu, tj. nemají útočné záměry nebo geograficky leží daleko od VSR (od sebe je dělí několik tisíc kilometrů oceánu).

Takováto hypotéza by byla v souladu s Waltovou teorií a jeho tvrzením, že aliance mohou vzniknout vyvažováním vůči určité hrozbě. Otázkou je zda by tato aliance dokázala přežít i po tom, co by Čína například přestala klást nároky v Jihočínském moři. Pokud hrozba pomine, zpravidla platí, že aliance zanikne. Existovala by i tedy pravděpodobnost rozpadu americko-vietnamské aliance a pokračování v nastaveném strategickém partnerství.

Walt považuje současný svět za unipolární. V takovém případě jsou Spojené státy jedinou velmocí na vyvažování. Pro USA by vojenská aliance s VSR představovala způsob, jak vyvážit a pomoci k zabezpečení regionální bezpečnosti v oblasti. Tato strategie též spadá pod administrativu Baracka Obamy, protože Asie představuje jednu z klíčových oblastí americké zahraniční politiky. Skrze Vietnam můžou Spojené státy přednášet své podněty na multilaterálních shromážděních, jakým představuje například ASEAN, jehož Vietnam členem je.

Přítakávání (bandwagoning) by pravděpodobně také připadalo v úvahu, protože tato forma předpokládá, že se menší státy připojí na stranu agresora, aby zmírnily vliv hegemonu v regionu. Nicméně, Vietnam nemůžeme být považován za slabý stát, protože jejich ekonomické a vojenské kapacity jsou v jihovýchodní Asii dostatečně silné. Na druhou stranu se Číně rovnat rozhodně nemůže. Problém je v tom, že kdyby se Vietnam rozhodl připojit se na čínskou stranu, mohla by ztratit své ekonomické a strategické výhody, které poskytují Spojené státy. Nejvíce by se to dotklo transpacifického partnerství, jež zaručuje obchodní styky s ostatními státy a integraci do světové ekonomiky. Je však otázkou, zda by se Vietnam dokázal vzdát takových výhod.

Na druhou stranu, Spojené státy se také nehrnou do vytvoření aliance. Dá se říct, že USA se točí v kruhu. Jedním z důvodů je taktéž ekonomická provázanost s Čínou. Jejich hospodářské vazby pomáhají americkému trhu a zároveň však napomáhá Číňanům pozvednout jejich hospodářství, kde zisky využívají na modernizování vojenských kapacit a tím ohrožují nejen Američany, ale i jejich spojence, včetně Vietnamu (Tellis 2013: 111).

Je to důvod, proč je vyvažování v jihovýchodní Asii nutný- rostoucí čínský vliv se nemůže vymknout kontrole. Rychlý růst Číny způsobil oslabení amerických bezpečnostních záruk v oblasti. Čína má schopnost vyprodukovat takové strategické nástroje, které dokážou způsobit škody, a tím ohrožuje postavení Spojených států v asijsko-pacifickém regionu. Tyto skutečnosti prohlubují americký problém demonstrovat svoji sílu.

Vzhledem k těmto okolnostem se Spojené státy musí pokusit o strategii vyvažování, protože jejich cílem má být především ochrana (majetku a spojenců). Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout je zásah do čínské ekonomiky, integrovat čínské sousedy (Vietnam) do jednotného aliančního systému či rozvíjet kolektivní obranu v regionu, vše namířené proti Pekingmu.

7. Závěr

Vybraná teorie vytvořená Stephenem M. Waltem se zpočátku zaměřovala pouze na vznik aliancí. Ve své práci dává prostor faktorům, které ovlivňovali jejich formování. Také vycházel z toho, že žijeme v unipolárním světě, kde jedinou „pravou“ mocností jsou Spojené státy americké, tudíž jediná možnost, jak vyvažovat proti konkrétní hrozbě je spolupráce s Američany. Nicméně, americko-vietnamské vztahy jsou pohledem rovnováhy hrozeb těžké určit. Je to z důvodu, že mezi oběma státy žádná aliance neexistuje, ani se k vytvoření zásadně nepřiblížili. Za pomoci Waltovy teorie lze pouze spekulovat, jak by mohla asi vypadat.

Avšak kdyby vznikla taková aliance mezi Vietnamem a Spojenými státy, šlo by o formu vyvažování. Tím by se potvrdila Waltova teze o tom, že vyvažování (balancing) v systému převažuje nad přitakáváním (bandwagoning). Vietnam, pokud by neměl na výběr, by radši vyvažoval, než se přidával na stranu agresora. Jistou věcí však je, že americko-vietnamská aliance v nejbližší budoucnosti nevznikne. Vietnamská vazba (kulturní, ideologická, ekonomická) k Číně je příliš silná na to, aby Hanoj riskoval její přerušování podepsáním alianční smlouvy se Spojenými státy. Nicméně, kdyby se Vietnam rozhodl vyvažovat, měl by podporu ze strany Američanů a tím by mohl realizovat svůj strategický potenciál, zároveň by se zvýšila vzájemná spolupráce a prohloubilo jejich partnerství.

Vztahy mezi Spojenými státy a Vietnam již není ovlivňován minulostí. V současné době obě země posilují své vazby v širokém spektru oblastí, včetně obchodu, bezpečnosti či vzdělávání. V posledních dvou desetiletích udělaly USA a VSR obrovské pokroky v bilaterálních vztazích (důkazem jsou velké množství vzájemných návštěv, společná námořní cvičení či ekonomická spolupráce skrze trans-pacifického partnerství).

Jisté je to, že Spojené státy a Vietnam budou do budoucna své vztahy neustále zlepšovat. Čína svými činy jenom utvrzuje Vietnamce v tom, aby se více přibližovali k Američanům. Fungování jejich americko-vietnamských vztahů bude i nadále záviset na několika faktorech: 1) čínské agresivní jednání v Jihočínském moři a v regionu obecně, 2) ekonomické spolupráci, hlavně prostřednictvím trans-pacifického

partnerství, 3) lidská práva (ty však nehrají důležitou roli, ale spíše symbolickou), 4) vojenská spolupráce (Vietnam se snaží o zrušení zákazu o dovozu smrtelných zbraní) a 5) vztah mezi Vietnamem a Čínou. Spolupráce v oblastech bezpečnosti a ekonomiky jsou na vysoké úrovni. V těchto odvětvích leží velký potenciál pro prohlubování vztahů do budoucna. Avšak objevují se i problémy, které mohou být překážkou pro budoucí vztahy. Například, vietnamská strana stále naléhá na zrušení dovozu smrtících zbraní a také touží po americké moderní vojenské technologii. Zároveň se však nevzdávají dobrých vztahů s čínskou stranou. Je to jenom potvrzením zajišťovací strategie Vietnamu.

Nejvýznamnějším aktérem v Jihočínském moři je bezesporu Čína, která díky své zahraniční politice zásadně formuje bezpečnost v regionu, protože jako jediný interní aktér má výrazně silnější ekonomické a vojenské kapacity. Její rostoucí výdaje jsou z neorealistického pohledu hrozbou, jelikož následné modernizování armády způsobují problémy v regionu. Čínská armáda se následně využívá na ochranu územní integrity, námořních oblastí a strategické převahy v Jihočínském moři. Tím ohrožují národní suverenitu Vietnamu a zároveň i americký majetek a postavení. Tyto asertivní kroky čínských představitelů mají za následek znepokojení u slabších interních aktérů (Vietnam) a externí aktéři, jako jsou Spojené státy, nechává v nejistotě, protože nevědí, co přesně mají od Číny očekávat. Oficiálně se čínská zahraniční politika zaměřuje na udržování míru, posilování spolupráce či multilaterální řešení sporů. Nicméně tyto body jsou v rozporu s útočnými ambicemi nejvyšších čínských představitelů, které zahrnují námořní provokace a střety. Zároveň jsou doprovázené diplomatickými nátlaky a varování s nezájmem o nějaký ústupek. Navíc se stát jako je Vietnam (ale i USA) neustále snaží o ekonomickou spolupráci s čínskými protějšky, protože trh v Číně je natolik obrovský, že přináší perspektivu pro rychle rostoucí trhy. ČLR v tom vidí výhodu, protože takové bilaterální jednání nutí VSR i USA řešit spory jiným způsobem.

Hlavním zájmem Spojených států v Jihočínském moři je ochrana a stabilita námořních cest pro volný pohyb lidí a kapitálu. Případný střet mezi Čínou a Spojenými státy by hrál v neprospěch ČLR, protože USA by měly podporu ze strany

Vietnamu (i ostatních států), protože Čína takovou regionální podporu nemá. V současné době je však nepravděpodobné, že by takový střet mohl nastat, nicméně to neznámá, že k tomu nedojde v budoucnu. Je to z důvodu, že námořní střety s Vietnamem stále nebyly vyřešeny.

Současná krize v Jihočínském moři otevírá pro Vietnam možnost přiblížit se ještě více k USA. Jejich spolupráce, co se týče vzájemné vojenské pomoci, mění strategii ohledně oblasti Jihočínského moře. Je tu také možnost, že se Vietnam díky spojení s USA odtrhne od ideologické závislosti na Číně a také může nastat to, že převezme větší roli v regionu. ČLR je však příliš silná na to, aby se dala „zakonzervovat“, nicméně její vliv může být alespoň částečně omezen. Washington si dobře uvědomuje, že Čína představuje hrozbu pro vietnamské národní zájmy a bezpečnost.

Nicméně, existuje také možnost, že Vietnam nebude chtít zlepšovat své vztahy se Spojenými státy z důvodu, protože vztah s Čínou je pro ně důležitější. Pro VSR vždy hrála geografická blízkost důležitou roli. Hanoi nebude riskovat vytvoření vojenské aliance s USA, aniž by narušil své vztahy s Čínou, protože mezi oběma komunistickými zeměmi se vytvořil takový bilaterální vztah, který je založený na ekonomické spolupráci a pravidelných návštěv nejvyšších představitelů obou zemí a to i přes čínskou agresi v Jihočínském moři. VSR stále usiluje o uvolnění napětí a chtějí zachovat přátelské vztahy s ČLR

Musíme si uvědomit, že spolupráce se Spojenými státy není formální (tj. nemá charakter alianční smlouvy). Došlo k několika návštěvám vysokých představitelů, každá z těchto návštěv představovala krok dopředu. Nicméně, pořád nelze hovořit o vytvoření vojenské aliance, jako v případě Japonska či Filipín. Problémem stále zůstává, že Vietnam se bude snažit vyvážit situaci kolem Jihočínského moře a zároveň udržovat dobré vztahy s Čínou.

Vytvořením americko-vietnamská aliance by určitě destabilizoval vztah mezi VSR a ČLR. Vietnam bude nadále usilovat o udržení vztahů a balancovat mezi USA a ČLR, protože věří, že tato taktika pracuje v jejich prospěch. Taková strategie definuje pragmatický přístup vietnamské zahraniční politiky: ekonomické a vojenské

partnerství se Spojenými státy a zároveň dobré vztahy se severním sousedem. Současný vztah mezi USA a VSR ukazuje celému světu, co všechno lze skrz spolupráci a vzájemné podpoře dosáhnout. Jako bývalí nepřátelé dokázali překonat obtížnou minulost. Avšak, budoucnost vojenské aliance záleží na rozhodnutí Američanů zrušit zákaz o dovozu smrtelných zbraní do Vietnamu. Současná Obamova administrativa by se měla pokusit o její úplné odstranění a zřídit komisi, která by dohlížela na potencionální prodej zbraní do VSR a jejich užívání, tj. použití zbraní proti vietnamským civilistům. Samozřejmě záleží i na jiných okolnostech.

Avšak, k vzhledem k nevyřešeným sporům v Jihočínském moři a nepředvídatelnosti Číny (změny v ekonomice, vojenském vedení či politiky) jsou Spojené státy a Vietnam nuceni zůstat v neustálé pohotovosti. Problematika Jihočínského moře zůstane do budoucna podkladem pro další analýzy. Jednou z možností, jak tento problém vyřešit je zapojení organizace ASEAN, která se tímto tématem podrobněji nezabývá. Multilaterální řešení by znamenalo větší vyváženost v regionu. Američané se budou i skrze ASEAN snažit získat v regionu větší vliv a zlepšovat vztahy nejen s Vietnamem, ale i ostatními státy. Lepší pozice v jihovýchodní Asii umožní Spojeným státům efektivněji vyvažovat čínskou rostoucí moc.

8. Seznam použité literatury:

Beneš, Vít (2009): Realismus. In: Barša, Pavel (ed.): *Dialog teorií: Filozofická dilemata výzkumu mezinárodních vztahů*. Praha: SLON, s. 30-59.

Bock, Andreas M. – Henneberg, Ingo (2013). Why Balancing Fails. Theoretical reflections on Stephen M. Walt “Balance of Threat“ Theory (Kolín: Universität zu Köln). Dostupné online: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2409228.

Brown, David (2014). Vietnam’s Pivot. How Hanoi Learned to Stop Worrying and Love the United States. *Foreign Affairs*. 9. 9. 2014 (<https://www.foreignaffairs.com/articles/east-asia/2014-09-09/vietnams-pivot>, 9. 9. 2014).

Brown, Frederick Z. (2010). Vietnam and America: Parameters of the Possible. *Asian Studies Journal*, s. 162–169.

Deutsche Welle (2015). *Obama’s Pacific trade pact moves a step closer to reality* (<http://www.dw.com/en/obamas-pacific-trade-pact-moves-a-step-closer-to-reality/a18541217>, 25. 6. 2015).

Embassy of the Socialist Republic of Vietnam (neuvedeno). *PM Nguyen Tan Dung Sets off for US visit* (<http://vietnamembassyusa.org/relations/pmnguyentandungsetsus-visit>, neuvedeno).

Gamm, Colin (2015). The US Rebalance in Vietnam and The Philippines. *East by Southeast*. 3. 6. 2015 (<http://www.eastbysoutheast.com/the-us-rebalance-in-vietnam-the-philippines/>, 3. 6. 2015).

Gordon, Michael R (2006). An Upbeat Rumsfeld and Vietnam Agree to Broaden Ties. *The New York Times*. 5. 6. 2006 (<http://www.nytimes.com/2006/06/05/world/asia/05cndrumsfeld.html>, 5. 6. 2006).

Hamanaka, Shintaro (2014). TPP versus RCEP: Control of Membership and Agenda Setting. *Journal of East Asian Economic Integration* Vol. 18, No. 2, s. 163–186.

Hiebert, Murray – Nguyen, Phuong – Poling, Gregory B. (2014). *A New Era in U.S. – Vietnam Realitons. Deeping Ties Two Decades after Normalization* (Washington DC: Center for Strategic and International Studies).

Hiep, Hong Le (2013). The US-Vietnam comprehensive partnership: key issues and implications. *East Asia Forum*. 6. 8. 2013 (<http://www.eastasiaforum.org/2013/08/06/the-us-vietnam-comprehensive-partnership-key-issues-and-implications/>, 6. 8. 2013).

Hiep, Le Hong (2013). Vietnam's Hedging Strategy against China since Normalization. *Contemporarary Southeast Asia* Vol. 35, No. 3, s. 333–368.

Hlaváček, Pavel (2015). David a Goliáš jihovýchodní Asie: jak Vietnam reaguje na mocenský vzestup Číny? *Politické vedy* Vol. 18, No. 3, s. 42–66.

Howard, Rebecca (2016). Trans-Pacific trade deal signed, but years negotiations still to come. *Reuters*. 4. 2. 2016 (<http://www.reuters.com/article/ustradetpp-idUSKCN0VD08S>, 4. 2. 2016).

Ives, Mike (2016). Vietnam's Communist Party Gives Old-Guard Leader a New 5-Year Term. *The New York Times*. 27. 1. 2016 (<http://www.nytimes.com/2016/01/28/world/asia/vietnamcommunistpartynguyenphutrong.html>, 27. 1. 2016).

Kerry, John (2015). Remarks by Secretary John Kerry on U.S.-Vietnam: Looking to the Future. *Embassy of the United States*. 7. 8. 2015 (http://vietnam.usembassy.gov/kerry080715_us_vn_relations.html, 7. 8. 2015).

Manyin, Mark E. (2014). *U.S.-Vietnam Realitons in 2014: Current Issues and Implications for U.S. Policy* (Washington DC: Congressional Research Service).

Manyin, M., Daggett, S. a Dolven, B., Lawrence, S., Martin, M., O'Rourke, R, Vaughn, B. (2012): *"Pivot to the Pacific? The Obama Administration's "Rebalancing" Towards Asia"*. (Washington DC: Congressional Research Service). Dostupné online: (<http://www.fas.org/sgp/crs/natsec/R42448.pdf>).

Mehta, Aaron (2015). New US-Vietnam Agreement Shows Growth, Challenges. *Defense News*. 2. 6. 2015 (<http://www.defensenews.com/story/defense/policy-budget/budget/2015/06/01/us-vietnam-joint-vision-statement-signed-in-hanoi/28291963/>, 2. 6. 2015).

Nguyen, Hong Hai (2013). Three factors in the Vietnam-US relationship. *East Asia Forum*. 16. 3. 2013 (<http://www.eastasiaforum.org/2013/03/16/influential-factors-in-the-vietnam-us-relationship/>, 16. 3. 2013).

Nguyen, Hung (2011). China's relations in the Asia-Pacific: Vietnam. *The Diplomat*. 15. 2. 2011 (<http://thediplomat.com/2011/02/vietnam/>, 15. 2. 2011).

Nguyen, Tuan Minh (2015). U.S. Strategic Adjustments Toward Vietnam. *APEC Study Center*, s. 1–13.

Office of the U.S. Trade Representative (neuvedeno). *Overview of TPP* (<https://ustr.gov/tpp/overview-of-the-TPP>, neuvedeno).

Pšeja, Pavel a kol. (2005). *Přehled mezinárodních vztahů* (Brno: Masarykova univerzita v Brně).

Rice, Susan (2013). Remarks as Prepared for Delivery by National Security Advisor Susan E. Rice. *The White House*. 20. 11. 2013 (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/11/21/remarks-prepared-delivery-national-security-advisor-susan-e-rice>, 20. 11. 2013).

Reuters (2011). *China and Vietnam sign agreement to cool sea dispute* (<http://www.reuters.com/article/chinavietnamidUSL3E7LB4D420111011>, 11. 10. 2011).

Stern, Lewis M. (2012). Adding Strategic Depth to U.S.–Vietnamese Defense Relations. *Stratfor*. 10. 5. 1012 (<https://www.stratfor.com/thehub/addingstrategic-depthusvietnamesedefenserelations>, 10. 5. 2012).

Thayer, Carl (2015). 8 Developments in US-Vietnam Relations Show Emerging Partnership. *The Diplomat*. 13. 7. 2015 (<http://thediplomat.com/2015/07/8-developments-in-us-vietnam-relations-show-emerging-partnership/?allpages=yes&print=yes>, 13. 7. 2015).

Thayer, Carlyle A. (2015). *Not Too Hot, Not Too Cold: A Vietnamese Perspective on China-U.S. Relations* (Wellington: New Zealand).

The White House (2015). *United States-Vietnam Joint Vision Statement* (<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/07/07/united-states-vietnam-joint-vision-statement>, 7. 7. 2015).

Toten, Michael J. (2014). Dispatch from Vietnam. Will the US Foster a Natural Ally? *World Affairs*, s. 59–70.

TuoiTreNews (2014). *Vietnam vice premier to visit US to promote ties* (<http://tuoitrenews.vn/politics/22762/vietnam-vice-premier-to-visit-us-to-promote-ties>, 26. 9. 2014).

United Nations (2011). *United Nations Convention on the Law of the Sea* (http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf, 19. 4. 2013).

Vietnam Pictorial (2015). *20 years of Vietnam-US Relations: Unforgettable Milestones* (<http://vietnam.vn.net.vn/english/20years-of-vietnam-us-relations-unforgettable-milestones/192947.html>, 25. 7. 2015).

Vu, Truong-Minh – Trung, Nguyen Thanh (2014). A U.S.- Vietnam Alliance or (still) a U.S.- China- Vietnam Triangle? *International Policy Digest*. 10. 3. 2014 (<http://intpolicydigest.org/2014/10/03/u-s-vietnam-alliance-or-u-s-china-vietnam-triangle/>, 10. 3. 2014).

Walt, Stephen M. (1985). Alliance Formation and the Balance of World Power. *International Security* Vol. 9, No. 4, s. 3–43.

Walt, Stephen M. (2009). Alliances in a Unipolar world. *World Politics* Vol 61, No. 1, s. 86–120.

Walt, Stephen M. (1987). *The Origins of Alliances* (New York: Cornell University press).

9. Resumé

In 1995, the United States announced the formal normalization of diplomatic relations with Vietnam. U.S. relations with Vietnam have become increasingly cooperative and broad-based in the years since political normalization. The partnership advances key initiatives to bolster U.S.-Vietnam relations and underscores the enduring U.S. commitment to the Asia-Pacific rebalance. The partnership provides a mechanism to facilitate cooperation in areas including political and diplomatic relations, trade, economic and security ties.

The main aim of this bachelor thesis is to find out whether it is possible to create american-vietnamese military alliance via balance of threat theory by Stephen M. Walt and neorealistic concept.

This thesis consists of five main chapters. The first one summarizes the most fundamental facts about concept of Neorealism (including balance of threat theory by Stephen M. Walt). The second chapter is focused on the concept of alliances (e.g. alliances formation and unipolarity). The third chapter deals with american-vietnamese relations (economic, diplomatic and military ties). The fourth chapter is focused on sino-vietnamese relations. The last two chapters are important for this thesis because we can deduce the main question. The fifth chapter deals with application of balance of threat theory on american-vietnamese relations.

10. Přílohy

10.1 Příloha 1

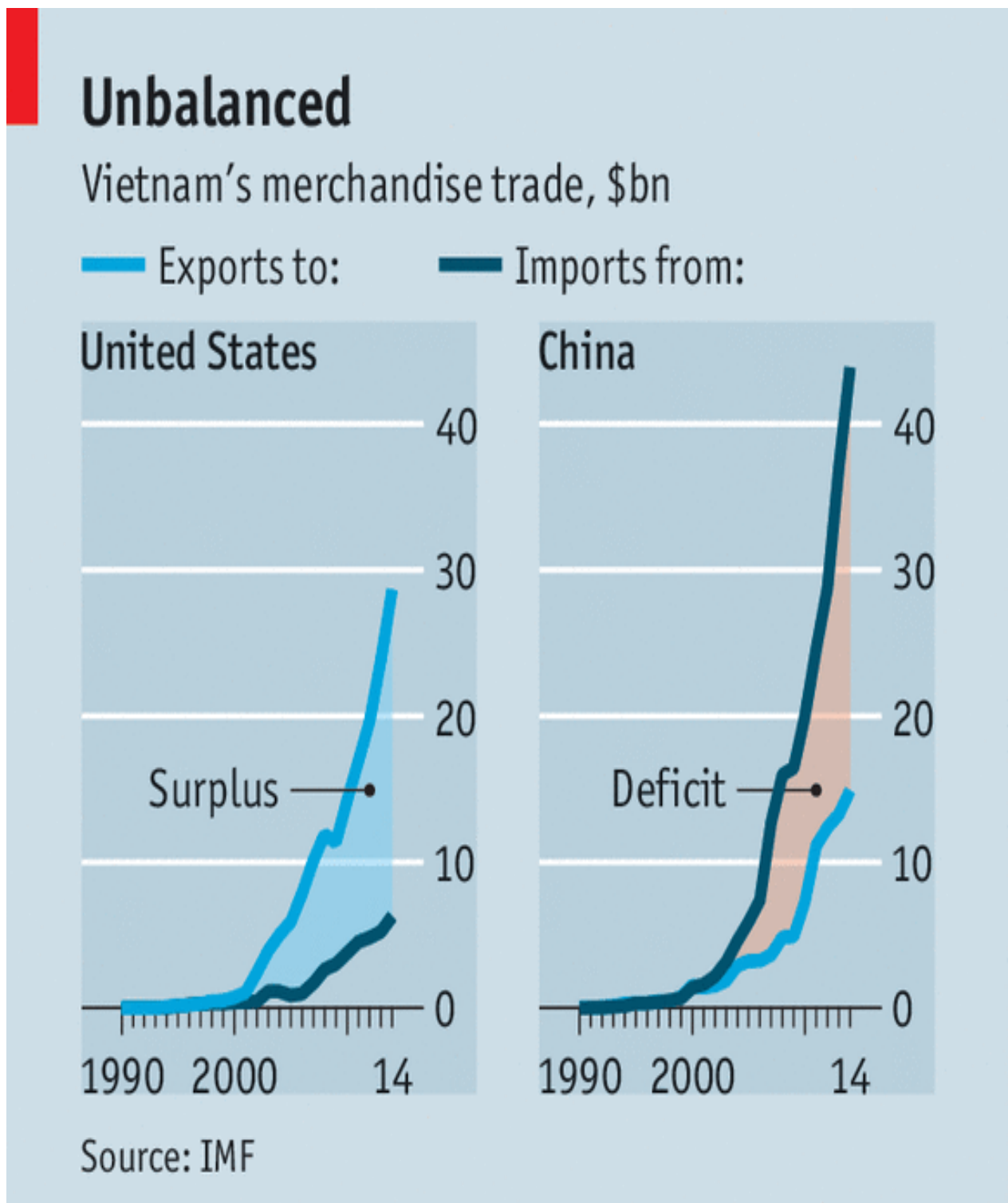
Členské státy TPP

Zdroj: U.S. Global Investors 2015

10.2 Příloha 2

Graf ukazující nerovnoměrné obchodování Vietnamu.

Economist.com

Zdroj: The Economist 2015

10.3 Příloha 3

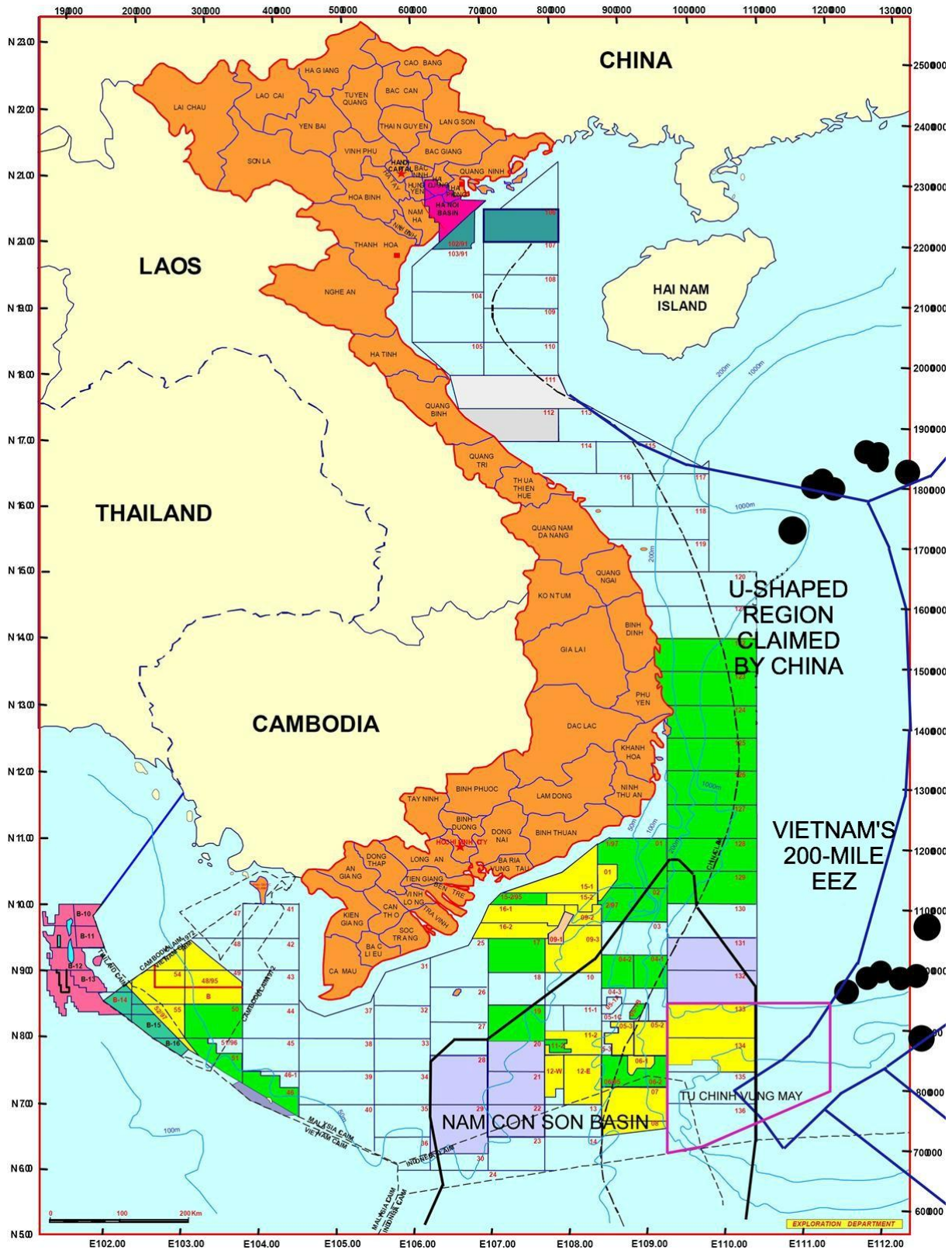
Mapa zobrazující čínské nároky v Jihočínském moři a exkluzivní ekonomické zóny jednotlivých států v jihovýchodní Asii.

Zdroj: BBC 2015

10.4 Příloha 4

Exkluzivní ekonomická zóna Vietnamské socialistické republiky.

Zdroj: Asia Times 2012